

Strategia Rozwoju Gminy Tuczępy na lata 2022-2031

lipiec 2022 r.

SPIS TREŚCI

Wykaz najważniejszych skrótów i symboli	3
Podstawowe informacje o opracowaniu	4
CZĘŚĆ ANALITYCZNA	5
1 Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej gminy Tuczępy	5
1.1 Sytuacja społeczna.....	5
1.2 Sytuacja gospodarcza	13
1.3 Sytuacja przestrzenna.....	18
1.4 Wnioski z diagnozy	28
2 Określenie cech warunkujących rozwój gminy i społeczności lokalnej	30
2.1 Analiza SWOT.....	30
2.2 Identyfikacja potencjału rozwojowego gminy.....	33
CZĘŚĆ STRATEGICZNA	34
3 Wizja, misja i cele Strategii	34
3.1 Wizja i misja	34
3.2 Cele strategiczne, operacyjne i kierunki działań.....	37
3.3 Zgodność Strategii z dokumentami strategicznymi na poziomie europejskim, krajowym, regionalnym i lokalnym	41
4 Założenia wdrożeniowe	47
4.1 Planowane przedsięwzięcia.....	47
4.2 Ramy finansowe i źródła finansowania	48
4.3 System realizacji Strategii.....	49
Podsumowanie	52
Załączniki	56

Wykaz najważniejszych skrótów i symboli

1.	GOPS	–	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Tuczępach
2.	COVID-19	–	choroba zakaźna wywołana przez wirusa SARS-CoV-2
3.	Dz.U.	–	Dziennik Ustaw
4.	EBI	–	Europejski Bank Inwestycyjny
5.	EBOR	–	Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju
6.	EOG	–	Europejski Obszar Gospodarczy
7.	Gmina	–	Gmina Tuczępy
8.	GOPS	–	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Tuczępach
9.	GPZ	–	Główny Punkt Zasilający, stacja elektroenergetyczna zasilająca sieć SN
10.	Mg	–	megagram
11.	PKD	–	Polska Klasyfikacja Działalności
12.	REGON	–	Krajowy Rejestr Urzędowy Podmiotów Gospodarki Narodowej
13.	S.A.	–	spółka akcyjna
14.	SN	–	linia elektroenergetyczna o średnim napięciu
15.	Sp. z o.o.	–	spółka z ograniczoną odpowiedzialnością
16.	SWOT	–	analiza SWOT, metoda porządkowania i weryfikowania informacji
17.	UE	–	Unia Europejska
18.	WN	–	linia elektroenergetyczna o wysokim napięciu
19.	zł	–	złoty, podstawowa jednostka monetarna w Polsce

Podstawowe informacje o opracowaniu

Jedną z podstawowych metod zarządzania gminną jednostką samorządu terytorialnego jest planowanie strategiczne rozwoju gminy w dłuższym horyzoncie czasowym. Głównym narzędziem wykorzystywanym w planowaniu strategicznym jest natomiast dokument planistyczny w postaci strategii rozwoju gminy, która stanowi wyznacznik kierunków rozwoju gminy w przyjętej perspektywie czasowej. Horyzont czasowy przedmiotowej Strategii wyznaczono na lata 2022-2031, wskazując tym samym na długofalowy charakter tego dokumentu pozwalający na osiągnięcie wszystkich zakładanych celów oraz realizację przedsięwzięć przeznaczonych do realizacji. Przyjęty okres obowiązywania nowego dokumentu strategicznego wynikał także w dużej mierze z uwarunkowań zewnętrznych wynikających z horyzontów czasowych stosowanych w planowaniu strategicznym w skali regionalnej, krajowej czy w skali całej UE. Strategia obejmuje wszystkie sfery działalności gminy i została podzielona na 3 obszary działania: sferę społeczną, sferę gospodarczą oraz sferę przestrzenną (w tym środowiska i infrastruktury technicznej). W tym zakresie cele i przedsięwzięcia wyznaczone w ramach Strategii odnoszą się jednak nie tylko do zadań i obszarów działania gminy jako samorządu terytorialnego realizowanych przez władze gminy, ale mają swoje odniesienie także do sposobów i kierunków działania wszystkich innych instytucji/podmiotów działających na terenie gminy. Gmina Tuczępy będzie pełniła rolę instytucji wdrażającej w życie założenia Strategii oraz odpowiedzialnej za jej prawidłową realizację i osiągnięcie założonych celów Strategii. Metodologię opracowania Strategii oparto o powszechnie stosowane metody planowania strategicznego. W pracach nad Strategią kierowano się jednocześnie potrzebą zapewnienia jak najpełniejszego uspołecznionego charakteru Strategii i umożliwienia wpływu na jej kształt na każdym etapie jej przygotowywania i wdrażania społeczności lokalnej. W tym zakresie w trakcie opracowywania Strategii przeprowadzono konsultacje z mieszkańcami dotyczące najważniejszych potrzeb i kierunków rozwoju w gminie. W końcowym etapie Strategii opracowano system jej wdrażania, monitoringu oraz oceny stopnia realizacji jej założeń. Jak wynika z powyższego opisu przedmiotowa Strategia – co jest charakterystyczne dla tego typu dokumentów – ma charakter ogólny, wyznaczając kierunku rozwoju gminy na poziomie celów (strategicznym i operacyjnym) oraz typów przedsięwzięć zmierzających do realizacji tych celów. Nie określano natomiast zamkniętego katalogu konkretnych i szczegółowych projektów do realizacji, które zostaną określone w szczegółowych dokumentach planistycznych gminy. Opracowany w ten sposób dokument będzie stanowił swoistą mapę drogową wytyczającą priorytety rozwoju gminy w perspektywie do 2031 r. Jednocześnie Strategia ma charakter otwarty a metodologia jej wdrażania zakłada możliwość dokonywania zmian i aktualizacji jej zapisów w reakcji na zmieniające się uwarunkowania makroekonomiczne, wyniki okresowych analiz efektów realizacji Strategii czy inne czynniki mogące mieć wpływ na przyjęte założenia. Wszystkie zmiany w tym zakresie będą jednak odbywały się przy udziale i konsultacji ze społecznością lokalną zachowując uspołeczniony charakter tego dokumentu.

CZĘŚĆ ANALITYCZNA

1 Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej gminy Tuczępy

Poniżej przedstawiono podstawowe uregulowania działania Gminy Tuczępy.

Wójt jest organem wykonawczym. Wójt wykonuje uchwały Rady Gminy i zadania określone przepisami prawa. Do zadań Wójta należy w szczególności:

- opracowywanie strategii i programów rozwoju,
- gospodarowanie mieniem komunalnym,
- wykonywanie budżetu.

Rada Gminy jest organem stanowiącym i kontrolnym. Radni gminy wybierani są w głosowaniu powszechnym przez wspólnotę samorządową składającą się z mieszkańców gminy. Tworzą Radę Gminy. Ich obowiązkiem jest kierowanie się dobrem wspólnoty samorządowej, utrzymywanie stałej więzi z mieszkańcami oraz ich organizacjami, przyjmowanie zgłaszanych przez nich postulatów i przedstawianie ich organom gminy do rozpatrzenia. Radni mają obowiązek brać udział w pracach rady gminy i jej komisji oraz innych instytucji samorządowych, do których zostali wybrani lub desygnowani.

Nadzór nad działalnością gminną (m.in. działalnością Rady Gminy) sprawuje prezes Rady Ministrów i wojewoda, a w zakresie spraw finansowych regionalna izba obrachunkowa (art. 86 ustawy). Jego kryterium jest zgodność z prawem (art. 85 ustawy).

Gmina wykonuje swoje zadania przy pomocy Urzędu Gminy Tuczępy oraz gminnych jednostek organizacyjnych: Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tuczępach, Centrum Kultury w Tuczępach, Gminnej Biblioteki Publicznej w Tuczępach, Gminnego Ośrodka Zdrowia w Tuczępach, Centrum Usług Wspólnych w Tuczępach, Zespołu Placówek Oświatowych Publiczna Szkoła Podstawowa i Przedszkole w Nizinach, Zespołu Placówek Oświatowych (Publiczna Szkoła Podstawowa i Przedszkole w Tuczępach).

Urząd Gminy wykonuje zadania mające na celu realizację spoczywających na gminie zadań własnych, zadań zleconych, zadań wykonywanych na podstawie porozumienia z organami administracji rządowej (zadań zleconych), zadań publicznych powierzonych gminie w drodze zawartych porozumień.

1.1 Sytuacja społeczna

W przedmiotowym punkcie przedstawiono diagnozę sytuacji społecznej gminy Tuczępy. Zaprezentowano dane statystyczne wraz z wnioskami dotyczące demografii i rynku pracy. W dalszej części opisano infrastrukturę społeczną gminy w kontekście oświaty i wychowania, kultury i sportu, ochrony zdrowia, opieki społecznej oraz działalności organizacji pozarządowych. Opisano kwestię bezpieczeństwa publicznego, występujących problemów społecznych oraz cyfryzacji usług publicznych.

Demografia

Poniżej przedstawiono liczbę mieszkańców gminy Tuczępy w latach 2016-2021.

Strategia Rozwoju Gminy Tuczępy na lata 2022-2031

Tabela 1 Liczba ludności w gminie Tuczępy w latach 2016-2021

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Liczba mieszkańców	3 753	3 751	3772	3 740	3 690	3 646

Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

Z powyższej tabeli wynika, że liczba mieszkańców gminy w latach 2016-2021 spadła o 107 osób. Trend ten nie jest spowodowany migracjami zewnętrznymi, co potwierdzają dane dotyczące salda migracji w latach 2016-2021 w poniższej tabeli.

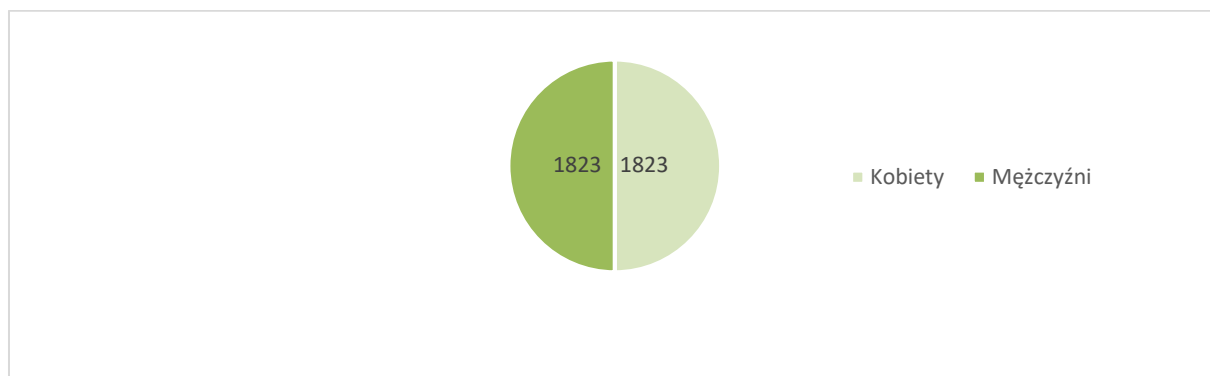
Tabela 2 Saldo migracji w gminie Tuczępy w latach 2016-2021

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Saldo migracji	-2	-4	2	3	0	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

Poniżej przedstawiono strukturę ludności gminy Tuczępy w podziale na płeć.

Wykres 1 Liczba mieszkańców gminy Tuczępy w podziale na płeć w 2021 r.

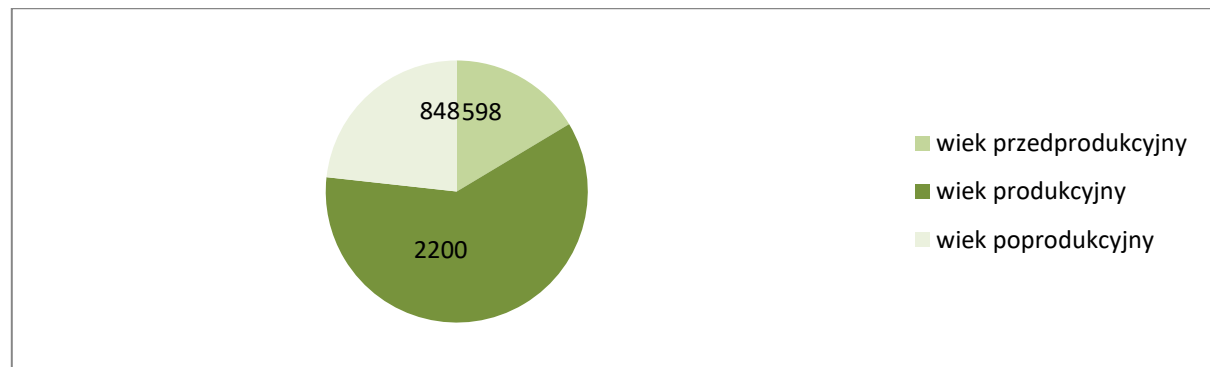

Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

W gminie Tuczępy na koniec 2021 r. występowała równowaga w liczbie kobiet i mężczyzn.

Poniżej zaprezentowano liczbę mieszkańców gminy Tuczępy w podziale na wiek przedprodukcyjny, produkcyjny i poprodukcyjny (stan na 31.12.2021 r.).

Wykres 2 Liczba mieszkańców gminy Tuczępy w podziale na wiek przedprodukcyjny, produkcyjny i poprodukcyjny (stan na 31.12.2021 r.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

Struktura wieku mieszkańców gminy w ujęciu procentowym przedstawia się następująco:

- wiek przedprodukcyjny: 16,40%,
- wiek produkcyjny: 60,34%,
- wiek poprodukcyjny: 23,26%.

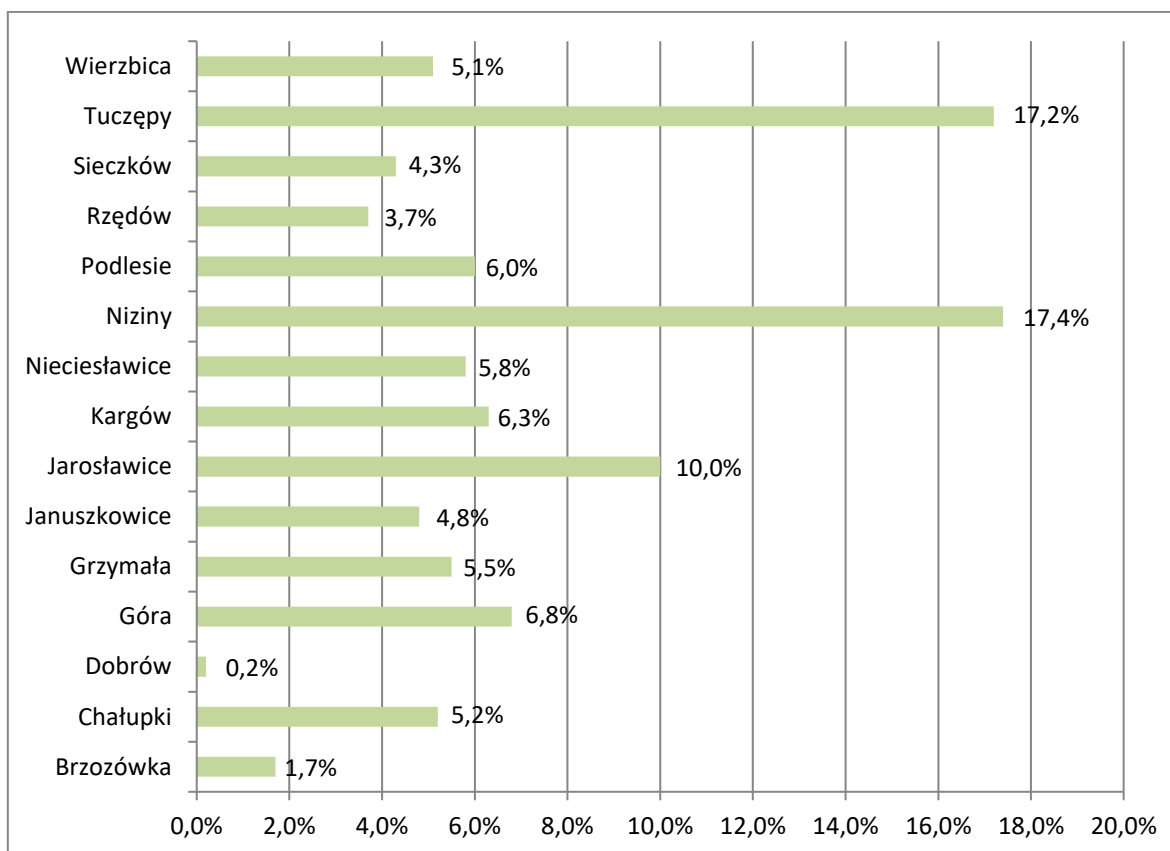
Powyższa struktura wskazuje, że współczynnik obciążenia osobami w wieku poprodukcyjnym (wskaźnik opisuje ile osób w wieku poprodukcyjnym przypada na 100 osób w wieku produkcyjnym) dla gminy Tuczępy wynosi 38,55%, co jest wartością nieznacznie wyższą niż współczynnik dla Polski (38,24%) i niższą niż dla województwa świętokrzyskiego (41,54%) za 2021 r. Wskaźnik potwierdza, że społeczeństwo gminy Tuczępy jest społeczeństwem starzejącym się.

Ponadto wskaźnik obciążenia demograficznego (wskaźnik opisuje stosunek liczby osób w wieku nieprodukcyjnym do osób w wieku produkcyjnym) dla gminy Tuczępy wynosi 65,73%, co jest wartością niższą niż współczynnik dla Polski (69,04%) i województwa świętokrzyskiego (69,32%) za 2019 r.

Pod względem administracyjnym gmina Tuczępy składa się z 15 sołectw: Brzozówka, Chałupki, Dobrów, Góra, Grzymała, Januszkowice, Jarosławice, Kargów, Nieciesławice, Niziny, Podlesie, Rzędów, Sieczków, Tuczępy, Wierzbica.

Poniżej przedstawiono wykres obrazujący zasiedlenie poszczególnych sołectw gminy Tuczępy względem ogólnej liczby mieszkańców gminy.

Wykres 3 Liczba mieszkańców sołectw względem liczby mieszkańców gminy Tuczępy

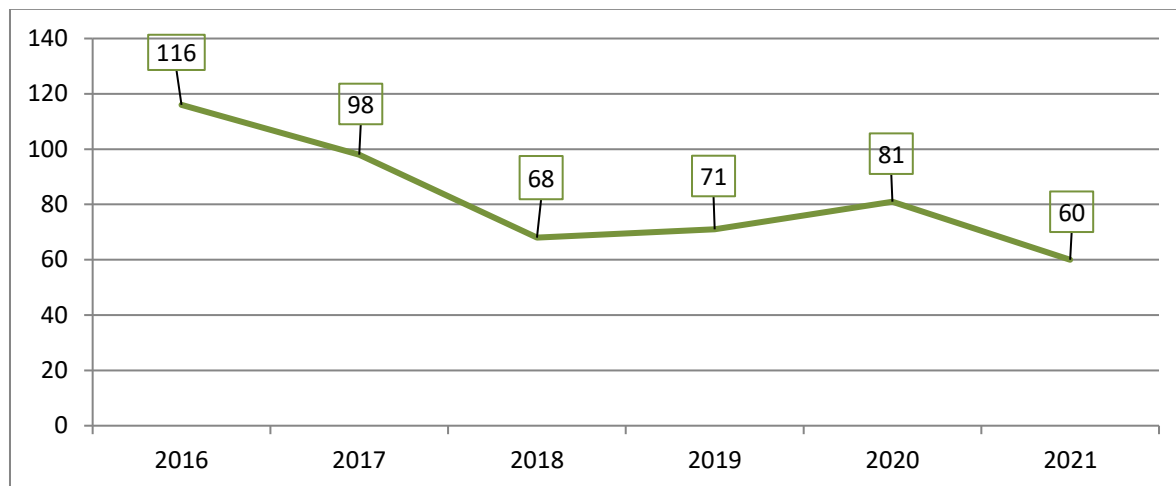
Źródło: opracowanie własne na podstawie Raportu o stanie Gminy Tuczępy za 2021 rok

Z powyższego wykresu wynika, że najbardziej zaludnione są jednostki w centralnej i południowo-wschodniej części gminy (Niziny, Tuczępy, Jarosławice).

Rynek pracy

Poniżej zaprezentowane dane dotyczące liczby osób bezrobotnych zarejestrowanych w gminie Tuczępy w latach 2016-2021

Wykres 4 Liczba bezrobotnych w gminie Tuczępy w latach 2016-2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

Liczba osób bezrobotnych w analizowanym okresie zmalała. Widoczne są niewielkie wahania trendu. Poniżej przedstawiono dane dotyczące bezrobocia w gminie Tuczępy w porównaniu do innych gmin powiatu buskiego (stan na 31.12.2020 r.).

Tabela 3 Dane dotyczące bezrobocia w poszczególnych gminach powiatu buskiego – stan na 31.12.2021 r.

GMINA	LICZBA BEZROBOTNYCH	UDZIAŁ LICZBY BEZROBOTNYCH W OGÓLNEJ LICZBIE MIESZKAŃCÓW (%)
Busko-Zdrój	594	1,88%
Gnojno	71	1,66%
Nowy Korczyn	80	1,40%
Pacanów	117	1,64%
Solec-Zdrój	78	1,57%
Stopnica	135	1,80%
Tuczępy	60	1,65%
Wiślica	91	1,70%

Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

Wskaźnik procentowy udziału liczby osób bezrobotnych w ogólnej liczbie mieszkańców gminy Tuczępy kształtuje się w granicach charakterystycznych dla pozostałych gmin powiatu buskiego.

Oświata i wychowanie

Na terenie gminy funkcjonuje Zespół Placówek Oświatowych Publiczna Szkoła Podstawowa i Przedszkole w Nizinach oraz Zespół Placówek Oświatowych Publiczna Szkoła Podstawowa i Przedszkole w Tuczępach.

Zdjęcie 1 Zdjęcie Zespołu Placówek Oświatowych Publicznej Szkoły Podstawowej i Przedszkola w Nizinach

Źródło: www.zponiziny.edupage.org

Zdjęcie 2 Zdjęcie Zespołu Placówek Oświatowych Publicznej Szkoły Podstawowej i Przedszkola w Tuczępach

Źródło: www.zpotuczepy.edupage.org

Obiekty ww. Zespołów Placówek Oświatowych poddane zostały termomodernizacji. Obiekty dysponują salami przedszkolnymi z dostępem do łazienek dostosowanych zgodnie z wymaganiami, salami lekcyjnymi wyposażonymi w nowoczesne pomoce dydaktyczne, pracowniami komputerowymi wyposażonymi w stanowiska komputerowe z dostępem do szerokopasmowego Internetu. Obiekty posiadają także sekretariat, bibliotekę, pokój nauczycielski, stołówkę, świetlicę. Do dyspozycji uczniów są sale gimnastyczne.

Poniżej zaprezentowano wydatki z budżetu gminy Tuczępy na oświatę i wychowanie w latach 2015-2020.

Tabela 4 Wydatki z budżetu gminy Tuczępy na oświatę i wychowanie w latach 2015-2020

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Wydatki na oświatę	3 286 822,66	5 046 420,32	5 071 371,65	5 737 453,86	5 579 658,75	4 930 356,44

Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

Wydatki z budżetu gminy Tuczępy na oświatę i wychowanie wzrosły w 2020 r. w porównaniu do 2015 r. Zmiany te spowodowane są zmniejszającą się liczbą uczniów, a co za tym idzie mniejszymi subwencjami z budżetu państwa. Gmina pozyskuje środki finansowe na prowadzenie aktywnej polityki w zakresie podniesienia kompetencji uczniów na różnym etapie rozwoju.

Ochrona zdrowia

Na terenie gminy funkcjonuje apteka i punkt apteczny. Podstawowa opieka zdrowotna prowadzona jest w Gminnym Ośrodku Zdrowia w Tuczępach. Pacjentami są głównie mieszkańcy gminy Tuczępy. Najbliższe szpitale znajdują się w Staszowie i Busku-Zdroju. Poniżej przedstawiono dane dotyczące liczby zgonów w gminie Tuczępy w latach 2016-2020.

Tabela 5 Liczba zgonów w gminie Tuczępy w latach 2016-2020

	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba zgonów	47	43	37	40	64

Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

Liczba zgonów nie jest determinowana zakresem oraz skalą opieki zdrowotnej w gminie Tuczępy. Wzrost zgonów w 2020 r. powiązany jest z pandemią COVID-19.

Opieka i pomoc społeczna

Na terenie gminy funkcjonuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Tuczępach (Tuczępy 37). Do zadań własnych gminy realizowanych przez GOPS w zakresie pomocy społecznej o charakterze obowiązkowym należą m.in.:

- udzielanie schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym,
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych, celowych i na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego,
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom bezdomnym oraz innym osobom nie mającym dochodu i możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o powszechnym ubezpieczeniu w NFZ,
- przyznawania zasiłków celowych w formie biletu kredytowanego,
- opłacanie składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za osobę, która zrezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie zamieszkującym matką, ojcem lub rodzeństwem,
- praca socjalna,
- organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych, w miejscu zamieszkania, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi,

- prowadzenie i zapewnienie miejsc w placówkach opiekuńczo-wychowawczych wsparcia dziennego lub mieszkaniach chronionych,
- tworzenie gminnego systemu profilaktyki i opieki na dzieckiem i rodziną,
- dożywianie dzieci,
- sprawienie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym,
- kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu,
- sporządzanie bilansu potrzeb gminy w zakresie pomocy społecznej.

Poniżej przedstawiono dane dotyczące liczby beneficjentów pomocy społecznej w gminie Tuczępy w przeliczeniu na 10 tys. ludności w latach 2015-2019.

Tabela 6 Liczba beneficjentów pomocy społecznej na 10 tys. ludności w gminie Tuczępy w latach 2016-2020

	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba beneficjentów pomocy społecznej na 10 tys. Ludności	1 093	950	878	803	575

Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

Obserwowany jest spadek wartości analizowanego wskaźnika podobnie jak w przypadku liczby rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci oraz ogólnej liczby osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej zgodnie z danymi w poniższych tabelach.

Tabela 7 Liczba rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci w gminie Tuczępy w latach 2016-2020

	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci	201	189	164	138	132

Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

Tabela 8 Liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w gminie Tuczępy w latach 2015-2019

	2015	2016	2017	2018	2019
Liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej	412	355	330	302	214

Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

Trend spowodowany jest skuteczną działalnością Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tuczępy i wzrostem zamożności społeczeństwa.

Kultura i sport

Na terenie gminy funkcjonuje Centrum Kultury w Tuczępach (Tuczępy 36). Centrum pełni funkcję głównego ośrodka kulturalnego w gminie. Funkcjonuje również Gminna Biblioteka Publiczna w Tuczępach. Aktywność kulturalna ma miejsce również w świetlicach wiejskich.

W obszarze sportu i rekreacji na terenie gminy swoją działalność prowadzi Gminny Klub Sportowy Wschodnia Tuczępy oraz Gminny Klub Motocyklowy „Wola Grupa Motocyklowa”. Przy Urzędzie Gminy w Tuczępach zlokalizowane jest boisko wielofunkcyjne. Obiekt zawiera w swojej przestrzeni boiska do piłki nożnej, ręcznej, koszykówki i siatkówki, a także do tenisa. Kompleks sportowy ma

charakter ogólnodostępny, mogą z niego korzystać nie tylko uczniowie, ale wszyscy miłośnicy sportu, którzy chcą aktywnie spędzić wolny czas na świeżym powietrzu. Brak jest boiska przy szkole w Tuczępach.

Organizacje pozarządowe

Spółeczność gminna wykazuje coraz większe zainteresowanie działalnością w organizacjach pozarządowych. Poniżej przedstawiono dane dotyczące liczby fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w gminie Tuczępy.

Tabela 9 Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 1000 mieszkańców w gminie Tuczępy w latach 2016-2020

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 1000 mieszkańców	3,44	3,73	3,73	3,71	3,74	4,07

Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

Na terenie gminy działają:

- Ochotnicze Straże Pożarne w Grzymale, Nizinach, Tuczępach, Januszkowicach, Jarosławicach, Wierzbicach, Rzędowie i Kargowie,
- Koła Gospodyń Wiejskich w:
  - Nizinach („Niziniarki”),
  - Tuczępach („Tuczępianie”),
  - Wierzbicy („Wierzbicanki”),
  - Górze („Wesołe Górzanki”),
  - Jarosławicach („Babiniec”),
  - Podlesiu („Słoneczne Podlesianki”),
  - Nieciesławicach („Paryżanki”),
  - Januszkowicach („WJanuszki”),
  - Sieczkowie,
- Stowarzyszenie „Towarzystwo Przyjaciół Gminy Tuczępy”,
- Stowarzyszenie Aktywni Razem Kargów-Brzozówka,
- Gminny Klub Sportowy „Wschodnia Tuczępy”,
- Wolna Grupa Morocyklowa Tuczępy.

Problemy społeczne

Zgodnie z Lokalnym Planem Rewitalizacji Gminy Tuczępy na lata 2016-2023 na obszarze gminy identyfikuje się w szczególności następujące problemy społeczne:

- ubóstwo,
- bezrobocie,
- przestępczość,
- niski poziom edukacji (dotyczy wyłącznie Kargowa)
- niski poziom uczestnictwa mieszkańców w życiu społecznym,

Ponadto obserwowany jest problem uzależnienia od alkoholu, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, niepełnosprawność czy wykluczenie społeczne. W Lokalnym Planie Rewitalizacji wskazano obszar zdegradowany (w którym kumulują się m.in. ww. problemy społeczne) obejmujący

swoim zasięgiem Grzymałę, Kargów, Nieciesławice i Tuczępy. Wskazane problemy społeczne oraz skala ich występowania jest typowa dla gmin o wielkości i charakterze podobnym do gminy Tuczępy.

Bezpieczeństwo publiczne

Nad bezpieczeństwem publicznym w gminie Tuczępy czuwa Komenda Powiatowa Policji w Busku-Zdroju. W 2020 roku w gminie Tuczępy stwierdzono szacunkowo 45 przestępstw. Oznacza to, że na każdych 1000 mieszkańców odnotowano 12,18 przestępstw. Jest to wartość znacznie mniejsza od wartości dla województwa świętokrzyskiego (18,44) oraz znacznie mniejsza od średniej dla całej Polski (19,96). Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw dla wszystkich przestępstw ogółem w gminie Tuczępy wynosi 84,00% i jest porównywalny do wskaźnika wykrywalności dla województwa świętokrzyskiego (82,30%) oraz znacznie większy od wskaźnika dla całej Polski (73,30%). W przeliczeniu na 1000 mieszkańców gminy Tuczępy najczęściej stwierdzono przestępstw o charakterze kryminalnym - 6,62 (wykrywalność 79%) oraz przeciwko mieniu - 3,74 (wykrywalność 67%). W dalszej kolejności odnotowano przestępstwa drogowe - 2,17 (100%), o charakterze gospodarczym - 2,74 (82%) oraz przeciwko życiu i zdrowiu - 0,22 (100%).

Na terenie działania Komendy Powiatowej PSP w Busku-Zdroju w 2021 roku w gminie Tuczępy miały miejsce 73 pożary i 113 miejscowych zdarzeń.

Cyfryzacja usług publicznych

Placówki oświatowe dysponują sprzętem komputerowym i narzędziami informatycznymi niezbędnymi do prowadzenia działalności edukacyjnej. Wymagają jednak doposażenia i zapewnienia większego poziomu cyfryzacji. W Gminie brak jest platformy elektronicznej, dzięki której można załatwiać sprawy w Urzędzie Gminy Tuczępy przez internet bez konieczności fizycznej obecności w Urzędzie.

DIAGNOZA

Do głównych atutów gminy w sferze społecznej należy zaliczyć zmniejszające się bezrobocie, wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego mimo występujących problemów społecznych, spadek liczby osób korzystających z opieki społecznej, opiekę zdrowotną w skali adekwatnej do potrzeb mieszkańców, działalność kulturalną dostosowaną do potrzeb gminy oraz aktywność mieszkańców w organizacjach pozarządowych.

Jako niezadowolającą należy ocenić sytuację demograficzną gminy (malejąca liczba mieszkańców przy neutralnym saldzie migracji, starzejące się społeczeństwo), wzrastające wydatki na oświatę i wychowanie obciążające budżet gminny, niewystarczającą bazę sportowo-rekreacyjną oraz niski poziom cyfryzacji usług publicznych.

1.2 Sytuacja gospodarcza

W przedmiotowym punkcie przedstawiono diagnozę sytuacji gospodarczej gminy Tuczępy. Zaprezentowano dane statystyczne wraz z wnioskami dotyczące podstawowych wskaźników obrazujących siłę gospodarczą gminy. Opisano charakter gospodarczy gminy, podejmowane działania w celu pozyskiwania inwestorów oraz scharakteryzowano główne podmioty gospodarcze z terenu gminy.

Charakter gospodarczy gminy

Gmina ma charakter przemysłowo-rolniczy.

W gminie zlokalizowane są zakłady przemysłowe (również te mocno uciążliwe dla środowiska związane z hydrotechniką, utylizacją azbestu, produkcją chemiczną) oraz podmioty związane z gospodarką odpadami w północnej części gminy. Wzrasta liczba podmiotów gospodarczych. Gmina jest przyjazna inwestorom.

Łączna powierzchnia użytków rolnych w gminie wynosi 5129 ha, co stanowi 62% całego jej obszaru. Średnia wielkość gospodarstw wynosi 5-10 ha. Dominuje rolnictwo z przeważającą produkcją roślinno-zwierzęcą i z tendencją zwiększania produkcji ogrodniczo-sadowniczej. Znaczne obszary zajmują także uprawy roślin pastewnych, truskawek i niewielkie plantacje tytoniu. W gminie Tuczępy występują niezbyt korzystne warunki glebowe dla dalszego rozwoju rolnictwa. Na terenie gminy przeważają gleby w klasach IV, IVa i IVb. Gleby gminy wykazują duże mozaikowe zróżnicowanie pod względem bonitacyjnym, jak i kompleksów przydatności rolniczej. Najlepsze gleby koncentrują się w centralnej części gminy w rejonie wsi Sieczków, Tuczępy, Wierzbica, Dobrów, Rzędów oraz na zachód i na północ od Nizin. Są to głównie czarne ziemie zdegradowane i w niewielkim stopniu czarne ziemie właściwe. Część tych gleb usytuowana na zboczach i stokach ulega intensywniejszej erozji, a gleby wytworzone na podłożu bardziej gliniastym są okresowo podmokłe. Obszary występowania tych gleb zajmują ok. 20% powierzchni gminy i obejmują kompleksy przydatności rolniczej: pszenney dobry, żytni dobry i bardzo dobry oraz pastewny mocny. Charakter gleb i obserwowana erozja i inne zjawiska niekorzystnie wpływają na ewentualny dalszy rozwój rolnictwa w gminie.

Pozyskiwanie inwestorów

Gmina jest zasobna w surowce mineralne (siarkę, iły, piaski i żwiry), które stwarzają potencjalne możliwości do produkcji materiałów budowlanych. Częściowe wejście terenów gminy w skład Specjalnej Strefy Ekonomicznej, posiadających bardzo dobrą infrastrukturę, całkowicie uzbrojonych w podstawowe media, mających do zagospodarowania obiekty kubaturowe, czyni te tereny oraz obszary do nich przyległe bardzo atrakcyjnymi pod względem inwestycyjnym. Biegnąca przez teren gminy linia kolejowa LHS z niewykorzystaną bocznicą w Rzędowie stwarza możliwości rozwoju spedycji towarowej. Funkcjonujący na terenie gminy Zakład Produkcji Dwusiarczku Węgla, rozwijający produkcje innych związków siarki (siarczku sodu, siarkowodoru) daje możliwość rozwinięcia (w oparciu o wytwarzane związki siarki) produkcji innych wyrobów.

Zgodnie z miejscowym planem ogólnym zagospodarowania gminy Tuczępy około 30 ha gruntu położonych w różnych miejscowościach, wchodzących w skład gminy, oprócz terenów Specjalnej Strefy Ekonomicznej oraz Kopalń i Zakładów Chemicznych Siarki "Siarkopol" w Grzybowie, jest przeznaczonych pod usługi handlowe, rzemiosło uciążliwe, przemysł i budownictwo. Przyszli inwestorzy mogą liczyć na preferencje i ulgi podatkowe towarzyszące przedsięwzięciom proekologicznym.

Gmina Tuczępy posiada walory przyrodniczo-krajobrazowe, które stwarzają potencjalne warunki do rozwoju agroturystyki.

Wskaźniki siły gospodarczej gminy

W formie tabelarycznej zaprezentowano rodzaj działalności gospodarczej z podziałem na sekcje PKD wśród podmiotów z gminy Tuczępy zarejestrowanych w rejestrze REGON w latach 2018-2021.

Strategia Rozwoju Gminy Tuczępy na lata 2022-2031

Tabela 10 Rodzaj działalności gospodarczej z podziałem na sekcje PKD wśród podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON w gminie Tuczępy w latach 2018-2021

SEKCJA PKD	2018	2019	2020	2021 (I kwartał)
A: Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	5	6	6	7
B: Górnictwo i wydobywanie	0	0	0	0
C: Przetwórstwo przemysłowe	20	20	24	26
D: Wytwarzania i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	1	1	1	1
E: Dostawa wody, gospodarowanie ciekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	3	3	3	3
F: Budownictwo	75	89	96	104
G: Handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	44	51	54	53
H: Transport i gospodarka magazynowa	10	9	10	9
I: Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	2	2	2	3
J: Informacja i komunikacja	3	3	3	3
K: Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	1	1	1	3
L: Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	1	1	0	0
M: Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	6	5	6	6
N: Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	4	5	6	6
O: Administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	10	10	10	10
P: Edukacja	11	11	11	8
Q: Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	8	7	7	9
R: Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	5	5	4	4
S i T: Pozostała działalność usługowa oraz gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników	20	25	30	36
U: Organizacje i zespoły eksterytorialne	0	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

Przeważa działalność związana z budownictwem, handlem, działalnością usługową i przetwórstwem przemysłowym. Stosunkowo mało jest podmiotów związanych z sekcją A (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo) pomimo wciąż funkcjonującego postrzegania gminy jako typowo rolniczej.

Poniżej przedstawiono podstawowe wskaźniki opisujące siłę gospodarczą gminy Tuczępy.

Tabela 11 Podmioty wpisane do rejestru REGON na 1000 mieszkańców w gminie Tuczępy w latach 2016-2021

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Podmioty wpisane do rejestru REGON na 1000 mieszkańców	59	59	61	68	74	80

Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

Strategia Rozwoju Gminy Tuczępy na lata 2022-2031

Tabela 12 Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 mieszkańców w gminie Tuczępy w latach 2016-2021

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 mieszkańców	44	45	45	51	56	61

Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

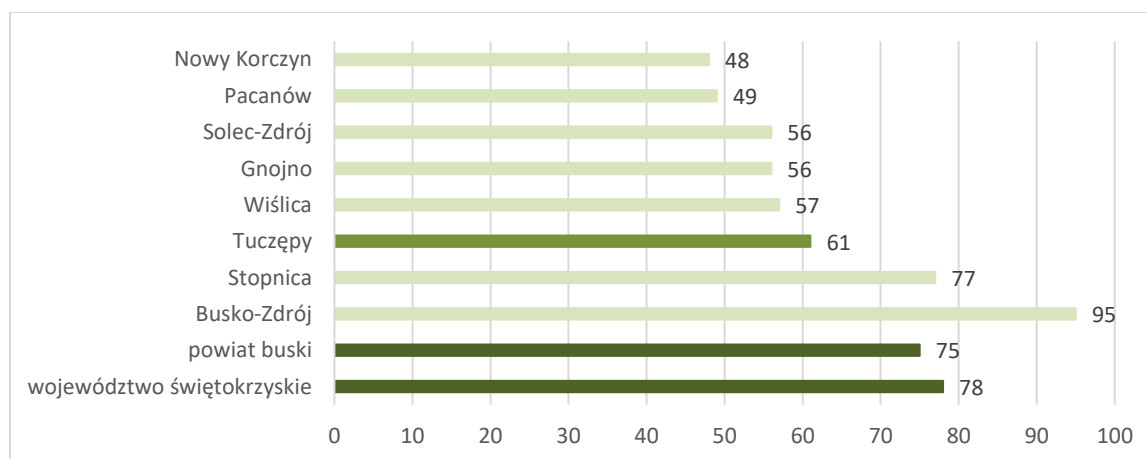
Tabela 13 Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą w gminie Tuczępy w latach 2016-2021

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	164	167	169	192	208	221

Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

Dane w powyższych tabelach jednoznacznie wskazują na rosnącą liczbę podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 1000 mieszkańców i osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą również w przeliczeniu na 1000 mieszkańców na przestrzeni lat 2016-2021. Na rozwój podmiotów gospodarczych w gminie ma również wpływ dostępność środków od zewnętrznych źródeł finansowania na ich powstanie i rozwój. Poniżej przedstawiono jak wskaźnik liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w przeliczeniu na 1000 mieszkańców kształtuje się dla gminy Tuczępy na tle innych gmin powiatu buskiego, średniej dla powiatu buskiego i województwa świętokrzyskiego.

Wykres 5 Wskaźnik osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w przeliczeniu na 1000 mieszkańców dla województwa świętokrzyskiego, powiatu buskiego i gmin wchodzących w jego skład

Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

Powyższy wykres wykazuje, że analizowany wskaźnik dla gminy Tuczępy – pomimo wzrostu przedsiębiorczości na przestrzeni ostatnich lat – jest znacząco niższy niż dla powiatu buskiego i województwa świętokrzyskiego.

Główne podmioty gospodarcze

Do największych pracodawców na terenie gminy należą:

- Środowisko i Innowacje Sp. z o.o.,
- Grupa Azoty Kopalnie i Zakłady Chemiczne Siarki „Siarkopol”,

- Robert Jamroży Usługi Budowlane
- Intester Sp. z o.o.,
- Progress Screens,
- Hydrogeotechnika Sp. z o.o.,
- Firma Usługowo – Handlowa „ASTRO” Stanisław Strojny,
- HMPSTROJNY RECYCLING Mirosław Strojny,
- Przedsiębiorstwo Handlowo-Usługowe „SOJBUD” Sławomir Sojka,
- Bim-Bet Sapa Marianna,
- Zakład Gospodarki Odpadami Komunalnymi w Rzędowie,
- EKO AZBEST Sp. z o.o.
- Zofia Kolankowska Salon Fryzjerski U ZOSI,
- Ph Lider Lesław Borycki,
- ADSW PELLETT Sp. z o.o. Producent Pelletu,
- Terminal Przeładunkowy LHS Staszów Grzybów.

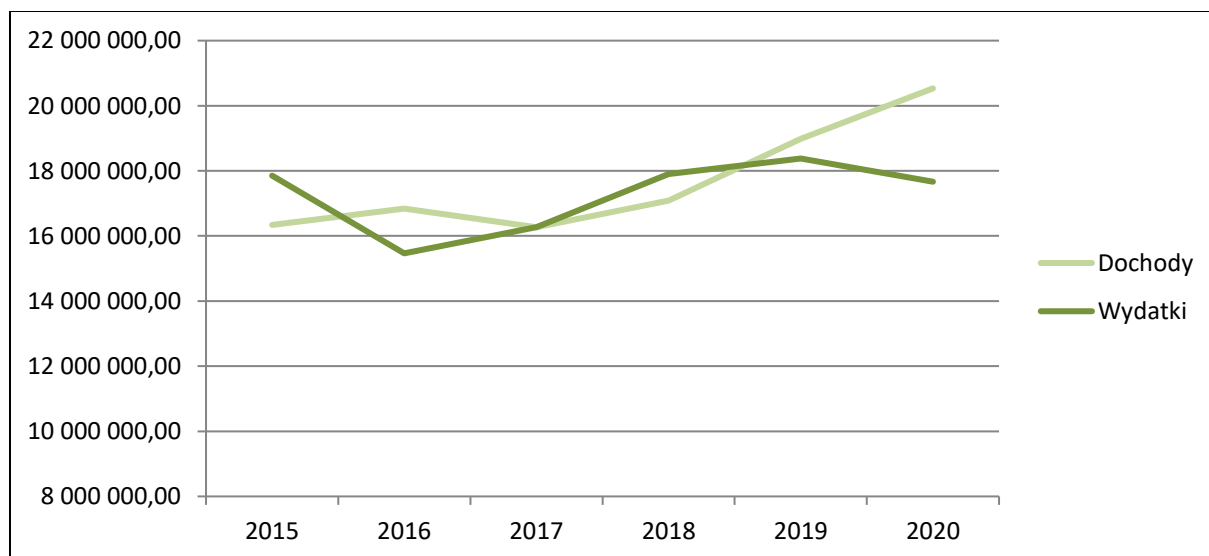
Ponadto należy wymienić również gminne jednostki organizacyjne: Urząd Gminy Tuczępy, Zespół Placówek Oświatowych Publiczna Szkoła Podstawowa i Przedszkole w Nizinach, Zespół Placówek Oświatowych Publiczna Szkoła Podstawowa i Przedszkole w Tuczępach, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Tuczępach i Centrum Kultury w Tuczępach.

Ponad 90% spośród zarejestrowanych podmiotów stanowią mikroprzedsiębiorstwa. Przemysł, jako dział gospodarki w gminie Tuczępy nie zajmuje znaczącej pozycji. Brak jest na omawianym terenie znaczącej liczby średnich i dużych przedsiębiorstw. Większość firm zarejestrowanych w gminie ma charakter rodzinny i zatrudnia do 9 pracowników, jednak tworzą one miejsca pracy dla niewielkiej liczby ogółu zatrudnionych. W przestrzeni gminy widoczne są zakłady zajmujące się działalnością mogącą negatywnie oddziaływać na środowisko naturalne (zakłady chemiczne, utylizacja azbestu, przetwarzanie odpadów).

Finanse publiczne

Poniżej przedstawiono dane dotyczące wysokości dochodów i wydatków gminy Tuczępy w latach 2016-2021.

Wykres 6 Dochody i wydatki ogółem gminy Tuczępy w latach 2016-2021 (zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

Wykres wskazuje, że w latach 2016 i 2019-2020 dochody gminy Tuczępy przewyższyły wydatki z budżetu. Od 2019 r. widać wyraźnie większą przewagę dochodów na wydatkami.

Poniżej przedstawiono wskaźnik dochodów gminy w przeliczeniu na 1 mieszkańca w latach 2015-2020 oraz porównanie wartości za 2020 r. w stosunku do pozostałych gmin powiatu buskiego.

Tabela 14 Dochody gminy w przeliczeniu na 1 mieszkańca w gminie Tuczępy w latach 2015-2020

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Dochody na 1 mieszkańca (zł)	4 356,41	4 469,25	4 353,21	4 546,54	5 044,84	5 518,10

Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

W powyższej tabeli zaobserwować można wzrost wysokości dochodów gminy Tuczępy w przeliczeniu na 1 mieszkańca od 2018 r.

Tabela 15 Dochody gminy w przeliczeniu na 1 mieszkańca w gminie Tuczępy w 2020 w porównaniu do gmin powiatu buskiego

GMINA	DOCHODY GMINY W PRZELICZENIU NA 1 MIESZKAŃCA (zł)
Solec-Zdrój	6 598,17
Gnojno	5 947,60
Busko-Zdrój	5 546,14
Wiślica	5 530,71
Tuczępy	5 518,10
Pacanów	5 420,98
Nowy Korczyn	5 136,38
Stopnica	4 975,12

Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

Gmina Tuczępy jest jednostką o dochodach gminy w przeliczeniu na 1 mieszkańca o 5 najwyższej wartości spośród wszystkich 8 gmin powiatu buskiego.

DIAGNOZA

Do głównych atutów gminy w sferze gospodarczej należy zaliczyć możliwość rozwoju agroturystyki, spedycji towarowej i produkcji wyrobów na bazie związków siarki, rosnącą liczbę podmiotów gospodarczych, korzystny bilans finansów gminy oraz przychylność władz lokalnych do potencjalnych inwestorów.

Jako niezadowalające należy ocenić brak dużych zakładów pracy na terenie gminy oraz wskaźnik zamożności gminy plasujący gminę dopiero na 5 miejscu wśród wszystkich gmin powiatu buskiego. Niekorzystne warunki glebowe czy rozdrobnienie gospodarstw mogą ograniczać rozwój rolnictwa. Przedsiębiorczość w gminie wzrasta, ale jej poziom jest wciąż niższy niż wskaźniki przedsiębiorczości dla powiatu buskiego czy województwa świętokrzyskiego. Niezbędne jest zintensyfikowanie działań na rzecz zwiększenia pozarolniczych form działalności gospodarczej.

1.3 Sytuacja przestrzenna

W przedmiotowym punkcie przedstawiono diagnozę sytuacji przestrzennej gminy Tuczępy. Opisano lokalizację gminy pod kątem komunikacyjnym i przedstawiającym charakter rolniczo-przemysłowy gminy. Następnie przedstawiono kwestie gospodarki odpadami, infrastruktury technicznej, środowiska naturalnego, dóbr kulturowych i zagospodarowania przestrzennego.

Lokalizacja

Gmina Tuczępy zlokalizowana jest w południowej części województwa świętokrzyskiego w powiecie buskim.

Rysunek 1 Lokalizacja gminy Tuczępy na planie województwa świętokrzyskiego

Źródło: opracowanie własne

Gmina Tuczępy zlokalizowana jest w północno-wschodniej części powiatu buskiego. Sąsiaduje z gminami Gnojno i Stopnica.

Rysunek 2 Lokalizacja gminy Tuczępy na planie powiatu buskiego

Źródło: opracowanie własne

Poniżej przedstawiono materiał zdjęciowy przedstawiający charakter gminy Tuczępy.

Zdjęcie 3 Zdjęcia terenów gminy Tuczępy

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.tuczepy.pl

Gmina pod względem krajobrazu ma charakter rolniczy – typowymi krajobrazami są pola, lasy oraz wsie i miejscowości o luźnej zabudowie.

Poniżej przedstawiono położenie komunikacyjne gminy Tuczępy.

Rysunek 3 Położenie komunikacyjne gminy Tuczępy

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.google.pl/maps

Przez gminę Tuczępy przebiega droga wojewódzka nr 756 i 757. Pozostałą część dróg stanowią drogi gminne, powiatowe i wewnętrzne. W sąsiedztwie gminy przebiega droga krajowa nr 73.

System drogowy odgrywa najistotniejszą rolę w obsłudze komunikacyjnej mieszkańców gminy. Sieć dróg o układzie promienistym jest dobrze rozwinięta i zapewnia dobre połączenia zarówno

z ośrodkami zewnętrznymi jak i ze wszystkimi sołectwami w gminie, ośrodkami miejskimi wyższego rzędu tj. Kielcami, Buskiem-Zdrojem, Ostrowcem Świętokrzyskim.

Drogi wymagają przebudowy do pełnych parametrów wymaganych dla danej kategorii dróg. Podstawowy układ komunikacyjny gminy stanowią drogi powiatowe i lokalne gminne, koncentrycznie zbiegające się w sołectwie Tuczępy. Wsie położone po zachodniej stronie drogi nr 756 obsługiwane są pętlą dróg Bosowice-Maciejowice. Ponadto w gminie występuje sieć dróg wewnętrznych gospodarczych stanowiących dojazd do pól.

Przez teren gminy Tuczępy nie przebiega droga o kategorii krajowej.

Środowisko naturalne

Gleby

W gminie Tuczępy występują niezbyt korzystne warunki glebowe dla rozwoju rolnictwa. Najlepsze gleby koncentrują się w centralnej części gminy w rejonie wsi Sieczków, Tuczępy, Wierzbica, Dobrów, Rzędów oraz na zachód i na północ od Nizin. Są to głównie czarne ziemie zdegradowane i w niewielkim stopniu czarne ziemie właściwe.

Wody

Obszar gminy Tuczępy leży w zlewni rzeki Wschodniej będącej dopływem rzeki Czarnej Staszowskiej. Rzeka Wschodnia przebiega przez południową i południowo-zachodnią część gminy i na całej długości jest uregulowana. Na terenie gminy brak naturalnych zbiorników wód powierzchniowych, mimo dość gęstej sieci cieków i rowów, bowiem ukształtowanie terenu nie sprzyja tworzeniu się jezior i stawów w sposób naturalny. Ocena jednolitych części wód powierzchniowych na terenie gminy jest niezadowolająca. Źródłem zanieczyszczeń wód są czynniki antropogeniczne wiążące się przede wszystkim z niewłaściwym prowadzeniem działalności gospodarczo-bytowej. Wody podziemne na terenie gminy stanowią źródło zaopatrzenia mieszkańców w wodę pitną. Stan wód podziemnych należy określić jako dobry.

Formy ochrony

Na formy ochrony przyrody w rozumieniu ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody składają się parki narodowe, rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, obszary Natura 2000, pomniki przyrody, stanowiska dokumentacyjne, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe oraz ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów. Obszar gminy Tuczępy położony jest w obrębie:

- Chmielnicko-Szydłowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu, wyznaczonego Uchwałą Nr XXXV/620/13 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 23 września 2013 r. (Dz. Urz. Woj. Św. z 1 października 2013 r. poz. 3312), który jest formą ochrony przyrody w myśl art. 23 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j. Dz. U. z 2013 r., poz. 627, ze zm.),
- Solecko-Pacanowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu, wyznaczonego Uchwałą Nr XXXV/621/13 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 23 września 2013 r. (Dz. Urz. Woj. Św. z 1 października 2013 r. poz. 3313),

Gmina Tuczępy znajduje się poza obszarami chronionymi w europejskiej sieci ekologicznej Natura 2000 i krajowej sieci ekologicznej ECONET-PL. Obszar Natura 2000 SOO „Ostoja Szaniecko-Solecka” leży 3,2 km na zachód od granic gminy, a obszar Natura 2000 SOO „Kras Staszowski” 5 km na wschód. Najbliżej położony rezerwat przyrody „Dziki Staw” znajduje się w gminie Rytwiany około 4,8 km od

wschodniej granicy gminy Tuczępy. Szaniecki Pak Krajobrazowy położony jest około 6,2 km na południowy-zachód od gminy Tuczępy. Na terenie gminy nie występują inne formy ochrony przyrody.

Powietrze

Największym zanieczyszczeniem powietrza na terenie gminy jest niska emisja. Problemem jest spalanie w domowych piecach paliw niskiej jakości, a także odpadów, w tym tworzyw sztucznych, gumy i tekstyliów. Sytuacja ta nasila się szczególnie w sezonie grzewczym i powoduje wyraźne okresowe pogorszenia stanu sanitarnego powietrza na terenach zasiedlonych i w ich bezpośrednim sąsiedztwie.

Kolejnym znaczącym źródłem zanieczyszczenia powietrza na terenie gminy są zakłady produkcyjne i unieszkodliwiania odpadów oraz transport drogowy.

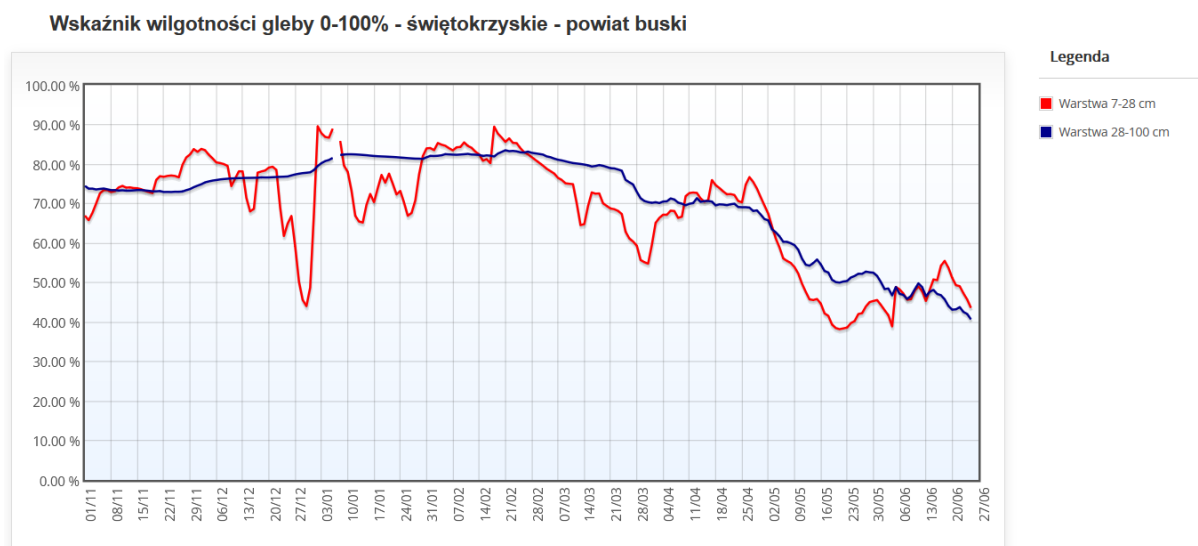
Zasoby kopalniane

Gmina jest zasobna w surowce mineralne (siarkę, ropy, piaski i żwiry), które stwarzają potencjalne możliwości do produkcji materiałów budowlanych. Nie występuje zagrożenie związane z oddziaływaniem pól elektromagnetycznych. Oddziaływanie akustyczne jest obserwowane wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych.

Warunki pogodowe

W gminie Tuczępy nie odnotowuje się ekstremalnych wartości temperatury, usłonecznienia, opadów w odniesieniu do wskaźników ogólnopolskich. Jednym z istotnych zagrożeń klimatycznych dla gminy Tuczępy jest występowanie susz. Na poniższym wykresie przedstawiono wskaźnik wilgotności gleby dla powiatu buskiego w okresie 11.2021 – 06.2022 r.

Wykres 7 Wskaźnik wilgotności gleby 0-100% dla powiatu buskiego

Źródło: www.agrometeo.imgw.pl

Na powyższym wykresie widać, że wskaźnik wilgotności gleby maju i czerwcu 2022 r. zbliżył się do poziomu poniżej 40%, co może wskazywać na deficyt wody w strefie korzeniowej. Wartości wskaźnika rokrocznie prezentują podobne wartości. W gminie brak jest zbiornika retencyjnego mogącego niwelować skutki suszy, występuje niedobór zbiorników małej retencji.

Dobra kulturowe

Gmina nie posiada bogatych zasobów dóbr kulturowych, zabytków czy obszarów zabytkowych. Na terenie Gminy Tuczępy znajdują się obiekty prawnie chronione:

- wpisane do rejestru zabytków:
  - cmentarz parafialny w Kargowie z XIX w.,
  - park podworski w Nieciesławicach z XVIII w.,
  - kościół parafialny pw. Św. Jana Chrzciciela w Tuczępach z XVII w.,
- inne zabytki takie jak krzyże i figury przydrożne, cmentarze przykościelne w Kargowie i Tuczępach czy ogrodzenie kościoła i dzwonnica w Tuczępach.

Zabytki, których właścicielami są osoby prywatne są przez nie zabezpieczane we własnym zakresie (właściciele zabytków mają możliwości zyskania dofinansowania na renowację od Świętokrzyskiego Konserwatora Zabytków).

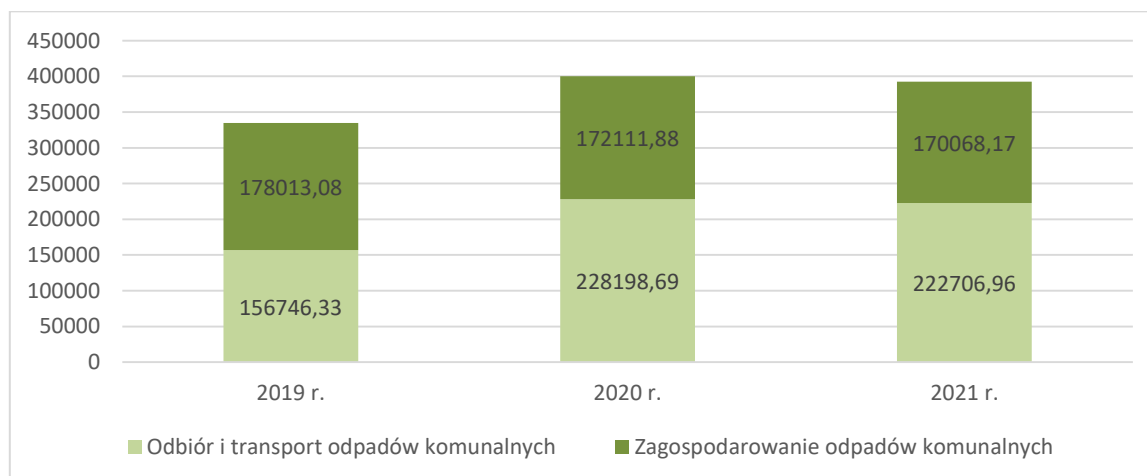
Gospodarka odpadami

Usługę polegającą na odbiorze i zagospodarowaniu odpadów komunalnych z nieruchomości zamieszkałych świadczy wyspecjalizowany podmiot zewnętrzny. W przypadku odpadów zbieranych selektywnie obowiązuje odbiór odpadów z podziałem na 5 frakcji: papier, szkło, metale i tworzywa sztuczne, bioodpady oraz odpady resztkowe.

Drugim filarem selektywnej zbiórki odpadów komunalnych stanowi punkt selektywnego zbierania odpadów komunalnych działający na terenie gminy Tuczępy. PSZOK znajduje się w miejscowości Tuczępy. PSZOK przyjmuje odpady komunalne wytworzone w gospodarstwach domowych przez mieszkańców gminy Tuczępy.

Głównym kosztem funkcjonowania systemu gospodarowania odpadami komunalnymi poniesionym przez Gminę Tuczępy jest koszt odbioru, odzysku, recyklingu i unieszkodliwiania odpadów komunalnych, czyli koszt odbioru i zagospodarowania odpadów komunalnych odbieranych od właścicieli nieruchomości zamieszkałych z terenu gminy Tuczępy. Poniżej przedstawiono ww. koszty funkcjonowania systemu gospodarowania odpadami w gminie Tuczępy w latach 2019-2021.

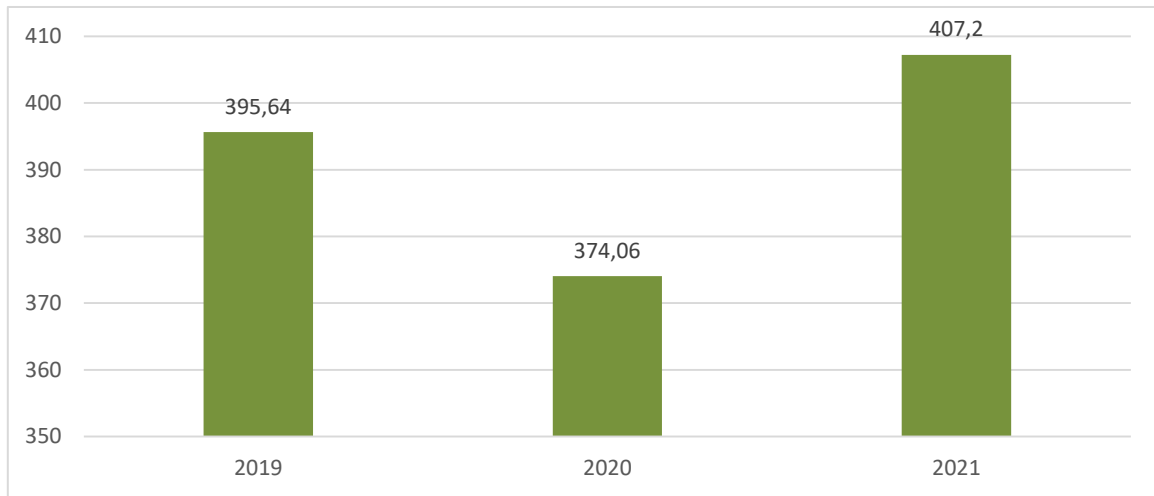
Wykres 8 Koszty funkcjonowania systemu gospodarowania odpadami w gminie Tuczępy w latach 2019-2021 (w zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Analizy stanu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie gminy Tuczępy za 2019 r., Analizy stanu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie gminy Tuczępy za 2020 r. i Analizy stanu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie gminy Tuczępy za 2021 r.

Koszty funkcjonowania systemu gospodarowania odpadami w gminie Tuczępy kształtują się rocznie na poziomie 334-400 tysięcy złotych. Poniżej zaprezentowano łączny ładunek odebranych odpadów komunalnych w gminie w latach 2019-2021.

Wykres 9 łączna masa odebranych odpadów komunalnych w gminie Tuczępy w latach 2019-2021 (Mg)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Analizy stanu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie gminy Tuczępy za 2019 r., Analizy stanu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie gminy Tuczępy za 2020 r. i Analizy stanu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie gminy Tuczępy za 2021 r.

Masa odebranych odpadów komunalnych w 2021 r. wzrosła w stosunku do roku 2020 o ponad 33 Mg a w stosunku do 2019 r. o ponad 11 Mg.

Zagospodarowaniem odpadów komunalnych zajmuje się Zakład Gospodarki Odpadami Komunalnymi Sp. z o.o. w Rzędowie.

Infrastruktura techniczna

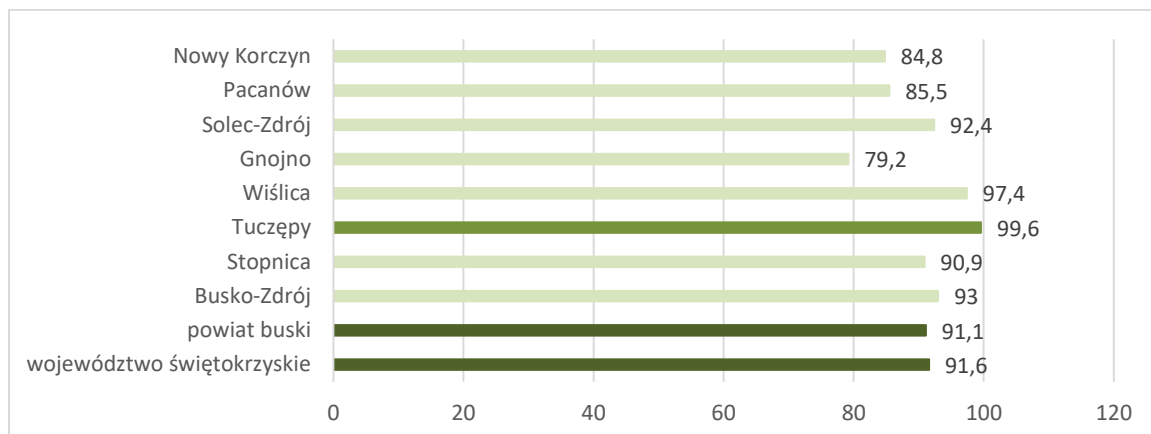
Infrastruktura wodno-kanalizacyjna

Wskaźnik mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej w gminie Tuczępy wynosi 99,6%. Wszystkie sołectwa położone na obszarze gminy zaopatrywane są w wodę z istniejących systemów wodociągowych (wodociągi w większości wymagają modernizacji, budowane w latach 80. XX w.). Woda do większości sołectw dopływa ze studni głębinowej położonej na terenie miejscowości Szydłów. Tylko część gospodarstw położonych na terenie miejscowości Dobrów i Rzędów korzysta z wody pochodzącej z ujęcia wody zlokalizowanego na terenie gminy Staszów.

Długość sieci wodociągowej (stan na grudzień 2020) wyniosła 61,8 km.

Wykres 10 Osoby korzystające z sieci wodociągowej w % ogółu mieszkańców w poszczególnych gminach powiatu buskiego

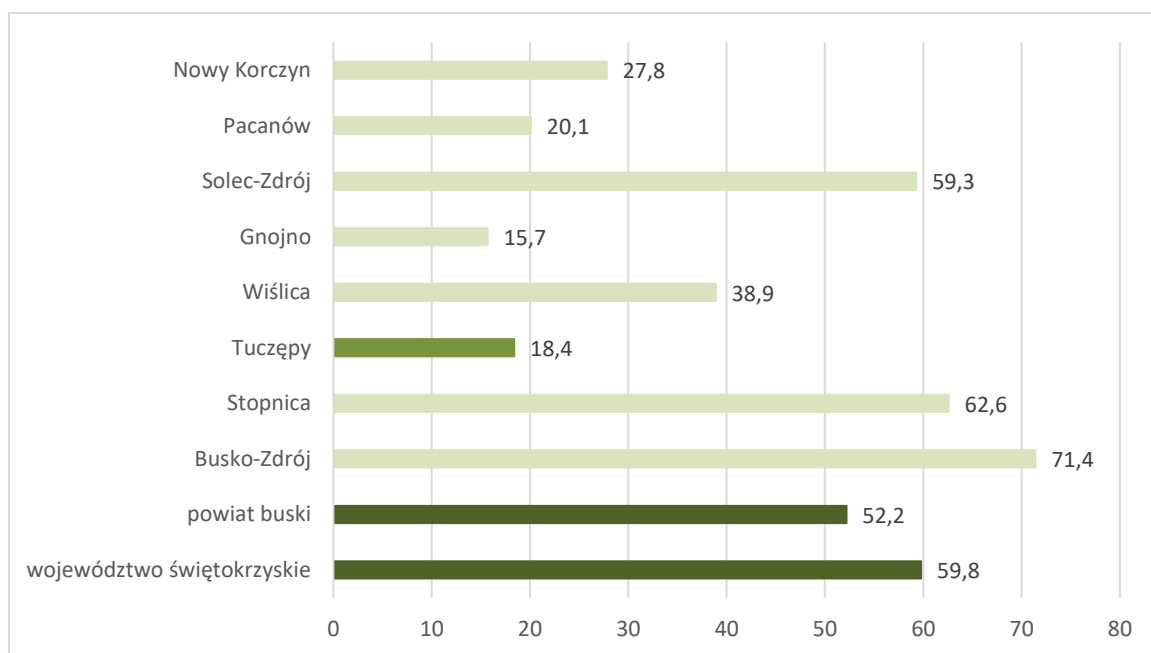

Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

Dla gminy Tuczępy odnotowano najwyższy analizowany wskaźnik spośród wszystkich gmin powiatu buskiego.

Długość sieci wodociągowej (stan na grudzień 2020) wyniosła 17,1 km. Mieszkańcy – oprócz zbiorczej sieci kanalizacji – odprowadzają ścieki do szamb asenizacyjnych i przydomowych oczyszczalni ścieków.

Wykres 11 Osoby korzystające z sieci kanalizacyjnej w % ogółu mieszkańców w poszczególnych gminach powiatu buskiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

Dla gminy Tuczępy odnotowano drugi najniższy wskaźnik spośród wszystkich gmin powiatu buskiego. Obserwuje się inwestycje w przydomowe oczyszczalnie ścieków (m.in. dzięki współfinansowaniu inwestycji ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Kielcach oraz środków unijnych). Znaczące niedobory w zasięgu sieci kanalizacji sanitarnej (m.in. w Tuczępach, Kargowie, Januskowicach i Nizinach) są jednym z głównych problemów przestrzennych gminy.

Funkcjonują 2 oczyszczalnie ścieków (w Tuczępach i Kargowie), których infrastruktura wymaga modernizacji a przepustowość zwiększenia. Kluczowym uzupełnieniem systemu oczyszczania ścieków w gminie powinna być budowa oczyszczalni ścieków w Nizinach przerabiającej również osady z pozostałych funkcjonujących oczyszczalni.

Zaopatrzenie w ciepło

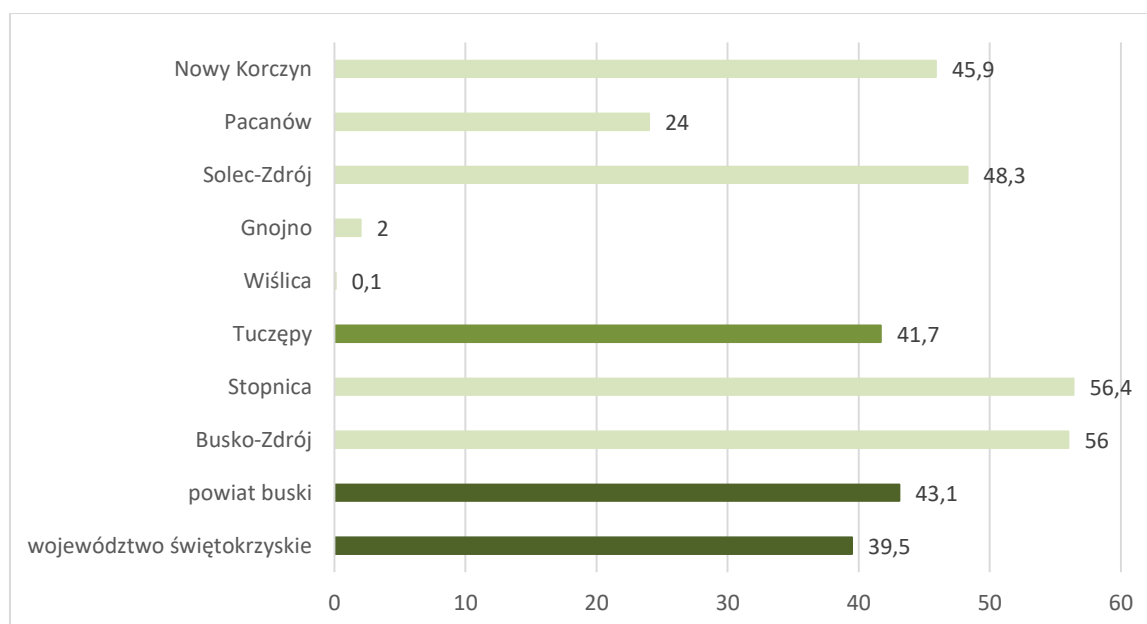
Na obszarze gminy Tuczępy brak zorganizowanych systemów ciepłowniczych. W siedliskach zagrodowych i zabudowie mieszkaniowej dominuje ogrzewanie piecowe. Część budynków mieszkalnych posiada instalacje centralnego ogrzewania zasilane z własnych kotłowni opalanych paliwem i coraz częściej gazem. Większe źródła ciepła istnieją w budynkach użyteczności publicznej. Istniejący na obszarze gminy system gazowniczy oraz możliwości jego rozbudowy, stwarzają warunki do szerokiego wykorzystania do celów grzewczych paliwa gazowego.

Sieć gazowa

Na terenie gminy Tuczępy występuje infrastruktura gazowa wysokiego ciśnienia:

- DN300 relacji Zborów – Grzybów,
- DN 250 relacji Sandomierz - Grzybów,
- DN 100 zasilający stację gazową Podlesie,
- DN300/DN 250 zasilający stacje gazowa Rzędów,
- stacja redukcyjno-pomiarowa Podlesie,
- stacja redukcyjno-pomiarowa Rzędów.

Wykres 12 Osoby korzystające z sieci gazowej w % ogółu mieszkańców w poszczególnych gminach powiatu buskiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie bdl.stat.gov.pl

Dla gminy Tuczępy odnotowano 5 najwyższy wskaźnik spośród wszystkich gmin powiatu buskiego.

Sieć elektroenergetyczna

Obszar gminy obsługiwany jest w zakresie elektroenergetyki przez PGE Dystrybucja S.A. – Rejon Energetyczny w Busku-Zdroju. W Pacanowie znajduje się Posterunek Energetyczny, który dokonuje

przeглядów, konserwacji i remontu oraz budowy urządzeń elektroenergetycznych średniego i niskiego napięcia oraz Pogotowie Energetyczne usuwające bieżące awarie.

Wszystkie miejscowości włączone są do sieci elektroenergetycznej. Występują jeszcze miejscowości, w których odbiorcy otrzymują energię elektryczną o zaniżonych parametrach napięciowych, które wymagają reelektryfikacji tj. dobudowy stacji transformatorowych, sieci średniego i niskiego napięcia w celu poprawy warunków zasilania.

Przez obszar gminy Tuczępy przebiegają trasy tranzytowo-systemowych linii elektro-energetycznych wysokich i najwyższych napięć oraz linii średniego napięcia o znaczeniu lokalnym. Linie WN znajdujące się na obszarze gminy Tuczępy:

- linia krajowa 400 kV relacji Połaniec – stacja systemowa Kielce 400, przebiegająca przez wsie Januszkowice – Góry – Tuczępy i Zalówki,
- linia 220 kV – biegnąca przez położone na południu Niziny oraz na zachodzie – Radkowice,
- 3 linie 110 kV – biorące początek w głównym punkcie zasilającym w Grzybowie,
- linia 110 kV – wieś Jarosławice,
- 2 linie równoległe 30 kV – przechodzące przez Rzędów i Dobrów.

Sieć SN na terenie gminy Tuczępy:

- sieć przemysłowo – rozdzielcza SN 15 kV,
- GPZ 110/15 kV Grzybów z rozdzielnią sieciową w Stopnicy,
- GPZ 10/15 kV Grzybów z rozdzielnią sieciową w Szydłowie.

Infrastruktura teleinformatyczna

Zapewnienie mieszkańcom gminy dostępu w szerokim zakresie do łączności telefonicznej oraz wszelkich usług telekomunikacyjnych i teleinformatycznych zapewnia centrala telefoniczna, zlokalizowana na terenie miejscowości Tuczępy, posiadająca odpowiednią rezerwę pojemności oraz rozbudowa telefonicznej sieci wiejskiej. Uzupelnieniem dla przewodowej łączności telefonicznej jest telefonia komórkowa. Na całym obszarze gminy możliwa jest realizacja sieci telekomunikacyjnej, służącej do zapewnienia szerokopasmowego dostępu do Internetu. Zgodnie z danymi Urzędu Komunikacji Elektronicznej na terenie gminy Tuczępy występują miejsca bez dostępu do szerokopasmowego Internetu.

Zagospodarowanie przestrzenne

Obecnie na terenie gminy Tuczępy obowiązuje Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Tuczępy przyjęte Uchwałą Nr XIX/135/2001 Rady Gminy Tuczępy z dnia 28 grudnia 2001 r. Gmina Tuczępy posiada Plan Zagospodarowania Przestrzennego jedynie dla obszaru ok. 5 ha położonego na terenie miejscowości Dobrów- przeznaczenie terenu pod gminne składowisko odpadów.

Przestrzeń miejska wymaga rewitalizacji, co szczegółowo zostało opisane w Lokalnym Planie Rewitalizacji Gminy Tuczępy na lata 2016-2023. Rewitalizacja dotyczy nie tylko ogólnodostępnej przestrzeni miejscowości, ale również poszczególnych obiektów (m.in. cmentarzy w Tuczępach i Kargowie, parku podworskiego w Nieciesławicach) czy całych miejscowości (przewiduje się kompleksową rewitalizację miejscowości Tuczępy).

DIAGNOZA

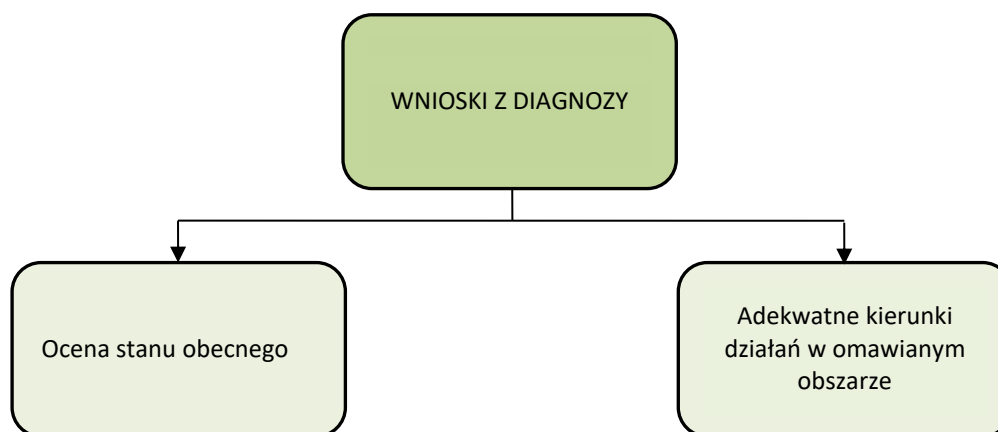
Do głównych atutów gminy w sferze przestrzennej należy zaliczyć dogodną zasobność w surowce mineralne, wysoki stopień zwodociągowania gminy, dostępność sieci gazowej i uregulowaną gospodarkę odpadami.

Jako niezadowolające należy wskazać niski stopień skanalizowania gminy, niewystarczający system oczyszczania ścieków oparty o oczyszczalnię w Tuczępach i Kargowie, zanieczyszczenie wód powierzchniowych i powietrza, brak rozwiązań retencyjnych, znikome zasoby kulturowe, przestrzeń publiczną wymagającą rewitalizacji, funkcjonowanie zakładów oddziałujących negatywnie na środowisko naturalne, brak miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz niewystarczającą infrastrukturą szerokopasmowego internetu.

1.4 Wnioski z diagnozy

Na podstawie diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej gminy Tuczępy w przedmiotowym punkcie zaprezentowano wnioski z ww. analiz. Wnioski zostały zdefiniowane w układzie przedstawionym poniżej.

Rysunek 4 Struktura wniosków z diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej gminy Tuczępy

Źródło: opracowanie własne

Poniżej zaprezentowano wnioski z diagnozy sytuacji w gminie Tuczępy zgodnie z powyższym układem w podziale na sferę społeczną, gospodarczą i przestrzenną. Na zielono zaznaczono pozytywne oceny stanu obecnego.

Tabela 16 Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej gminy Tuczępy

SFERA SPOŁECZNA	
Ocena stanu obecnego	Ogólne kierunki działań
Malejąca liczba mieszkańców przy neutralnym saldzie migracji	Zintensyfikowanie działań zachęcających do osiedlania się rodzin na terenie gminy, rozbudowa infrastruktury na terenach przeznaczonych pod budownictwo mieszkaniowe
Starzejące się społeczeństwo	Prowadzenie działań zachęcających mieszkańców do zakładania rodzin i osiedlania się rodzin na terenie gminy
Zmniejszające się bezrobocie	Utrzymanie trendu, pozyskiwanie nowych inwestorów
Edukacja oparta na Zespole Placówek Oświatowych Publiczna Szkole Podstawowej i Przedszkolu w Nizinach oraz Zespole Placówek Oświatowych Publicznej Szkole Podstawowej i Przedszkolu w Tuczępach, (ograniczona dostępność do opieki przedszkolnej spowodowana uwarunkowaniami lokalowymi)	Modernizacja i doposażenie placówek oświatowych, realizacja programów edukacyjnych, budowa przedszkola w Tuczępach
Wzrost wydatków na oświatę i wychowanie	Pozyskiwanie środków zewnętrznych, działania zmierzające do uzyskania wyższych subwencji z budżetu państwa
Opieka zdrowotna adekwatna do potrzeb	Dalsza działalność Gminnego Ośrodka Zdrowia, apteki i

Strategia Rozwoju Gminy Tuczępy na lata 2022-2031

gminy	punktu aptecznego
Spadek liczby osób korzystających z opieki społecznej	Utrzymanie skutecznej działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tuczępach
Aktywna działalność mieszkańców w organizacjach pozarządowych	Dalsza aktywizacja mieszkańców w kwestii społeczeństwa obywatelskiego, współpraca Gminy i sołectw z organizacjami pozarządowymi
Wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego – stosunkowo mała liczba stwierdzonych przestępstw	Utrzymanie wysokiego poziomu bezpieczeństwa
Działalność kulturalna w oparciu o Centrum Kultury i uzupełniająca świetlice wiejskie	Aktywizacja kulturalna mieszkańców m.in. poprzez stymulowanie działalności organizacji pozarządowych w tym zakresie (np. współpraca Gminy z organizacjami, realizacja programów grantowych)
Baza sportowa oparta na infrastrukturze szkolnej i boisku wielofunkcyjnym w Tuczępach	Dalsza rozbudowa bazy sportowo-rekreacyjnej o strefy aktywności (np. siłownie zewnętrzne, place zabaw, małe boiska), mały stadion lekkoatletyczny i boisko „Orlik” na terenie gminy
Występujące problemy społeczne	Realizacja programów zapobiegania i rozwiązywania problemów społecznych
Niewystarczający poziom cyfryzacji usług publicznych	Komputeryzacja i cyfryzacja placówek oświatowych, cyfryzacja usług zdrowotnych i działalności Urzędu Gminy Tuczępy
Aktywna działalność mieszkańców w organizacjach pozarządowych	Dalsza aktywizacja mieszkańców w kwestii społeczeństwa obywatelskiego, współpraca Gminy i sołectw z organizacjami pozarządowymi

Źródło: opracowanie własne

Tabela 17 Wnioski z diagnozy sytuacji gospodarczej gminy Tuczępy

SFERA GOSPODARCZA	
Ocena stanu obecnego	Ogólne kierunki działań
Możliwość rozwoju branży agroturystycznej	Dalsze działania mające na celu przejście mieszkańców z do działalności pozarolniczej, stworzenie oferty turystycznej gminy
Warunki naturalne (gleby) mogące utrudniać dalszy rozwój rolnictwa, niska opłacalność działalności rolniczej, rozdrobnienie gospodarstw	Podjęmowania działań w celu zwiększenia odsetka osób prowadzących działalność gospodarczą niezwiązaną bezpośrednio z rolnictwem
Zakłady przemysłowe mogące oddziaływać na środowisko naturalne	Monitorowanie oddziaływania działalności m.in. zakładów przemysłowych, utylizacji azbestu czy gospodarowania odpadów na środowisko naturalne
Rosnąca liczba podmiotów gospodarczych	Podjęmowanie działań przyjaznych prowadzeniu działalności gospodarczej na terenie gminy
Wskaźnik liczby osób prowadzących działalność gospodarczą w stosunku do ogółu mieszkańców gminy niższy niż średnia dla powiatu i województwa	Podjęmowanie działań przyjaznych prowadzeniu działalności gospodarczej na terenie gminy, aktywizacja przedsiębiorcza mieszkańców
Dochody gminy przewyższające wydatki z budżetu	Kontynuacja racjonalnego gospodarowania środkami publicznymi
Dochody gminy w przeliczeniu na 1 mieszkańca niższe niż w większości innych gmin powiatu buskiego	Kontynuacja działań w celu pozyskania inwestorów, aktywizacja przedsiębiorcza mieszkańców
Przychylność władz lokalnych względem potencjalnych inwestorów i atrakcyjna oferta inwestycyjna	Kontynuacja działań w celu pozyskania inwestorów, stworzenie marki/wyróżnika gminy Tuczępy

Źródło: opracowanie własne

Tabela 18 Wnioski z diagnozy sytuacji przestrzennej gminy Tuczępy

SFERA PRZESTRZENNA	
Ocena stanu obecnego	Ogólne kierunki działań
Jakość dróg wymagająca poprawy	Modernizacja istniejących dróg gminnych i dróg dojazdowych do pól
Niedobory w infrastrukturze retencyjnej	Budowa zbiornika retencyjnego w Tuczępach i zbiorników małej retencji
Przestrzeń publiczna wymagająca rewitalizacji	Realizacja założeń Lokalnego Planu Rewitalizacji, kompleksowa rewitalizacja miejscowości Tuczępy, rewitalizacja obiektów, rewitalizacja sołectwa Niziny
Ograniczony zasięg szerokopasmowego internetu	Rozbudowa szerokopasmowego internetu
Zanieczyszczenie wód powierzchniowych i powietrza	Ograniczenie tzw. „niskiej emisji” poprzez wymianę indywidualnych źródeł ciepła na mniej emisyjne (wdrażanie programów wymiany źródeł ciepła, edukacja ekologiczna mieszkańców)
Zasoby kulturowe (zabytki) o niskiej atrakcyjności turystycznej	Pielęgnowanie zasobów kulturowych jako lokalnych zabytków
Miejsca wydobywania kruszywa naturalnego	Kontynuacja wydobycia w poszanowaniu środowiska naturalnego
Brak systemu ciepłowniczego – ogrzewanie lokali z indywidualnych źródeł ciepła	Wymiana indywidualnych źródeł ciepła na mniej emisyjne
Stosunkowo wysoki stopień zgazyfikowania gminy	Rozbudowa sieci gazowej
Niski stopień skanalizowania gminy	Rozbudowa sieci kanalizacyjnej, przydomowych oczyszczalni ścieków i rozwiązań asenizacyjnych
System oczyszczania ścieków oparty na 2 oczyszczalniach wymagających modernizacji i rozbudowy	Modernizacja oczyszczalni ścieków, budowa oczyszczalni w Nizinach zagospodarowanej osady pościekowej z innych oczyszczalni
Wysoki stopień zwodociągowania gminy	Modernizacja sieci wodociągowej z lat 80. XX w.
System gospodarowania odpadami oparty na działalności PSZOK i na odbiorze odpadów przez podmiot zewnętrzny	Edukacja ekologiczna mieszkańców w celu odpowiedniego poziomu segregacji śmieci i recyklingu
Brak miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego	Opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego
Wysoki stopień zelektryfikowania gminy – część sołectw podłączona do sieci o niższych parametrach	Bieżąca konserwacja sieci elektroenergetycznej, modernizacja sieci do wysokich parametrów

Źródło: opracowanie własne

Tak sformułowane wnioski z diagnozy społecznej, gospodarczej i przestrzennej gminy Tuczępy stanowiły podstawę do analizy SWOT i identyfikacji determinantów rozwoju gminy a następnie celów rozwojowych.

2 Określenie cech warunkujących rozwój gminy i społeczności lokalnej

2.1 Analiza SWOT

Pogłębiona analiza stanu i uwarunkowań rozwoju gminy Tuczępy pozwala na dokonanie bilansu strategicznego gminy. Sporządzono go w oparciu o analizę SWOT, która polega na szczegółowym zestawieniu mocnych i słabych stron oraz określeniu szans i zagrożeń rozwoju gminy. Analiza została dokonana w podziale na 3 poniższe obszary:

- sfera społeczna,

- sfera gospodarcza,
- sfera przestrzenna.

Analiza SWOT – sfera społeczna

Poniżej analiza SWOT gminy Tuczępy w sferze społecznej.

Tabela 19 Analiza SWOT gminy Tuczępy w sferze społecznej

MOCNE STRONY GMINY	SŁABE STRONY GMINY
<ul style="list-style-type: none"> – działalność mieszkańców w organizacjach pozarządowych (lokalna grupa działania, koła gospodyń wiejskich itp.) – spadek liczby osób korzystających z pomocy społecznej – oferta kulturalna odpowiadająca potrzebom mieszkańców – wysoki poziom bezpieczeństwa – zapewnione podstawowe usługi zdrowotne – zmniejszająca się liczba osób bezrobotnych 	<ul style="list-style-type: none"> – starzejące się społeczeństwo – spadek liczby mieszkańców – odpływ wykształconych i aktywnych zawodowo osób do większych ośrodków miejskich – brak organizacji zajmujących się wspieraniem przedsiębiorczości – występujące problemy społeczne – niewystarczająca infrastruktura sportowo-rekreacyjna – niewystarczający poziom cyfryzacji usług publicznych
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> – możliwość pozyskania dofinansowania ze środków zewnętrznych (w tym w ramach perspektywy finansowej UE na lata 2021-2027) na działania zwiększające przedsiębiorczość mieszkańców, rozwiązujące problemy społeczne, inwestycje gminne zwiększające atrakcyjność gminy zwłaszcza dla młodych ludzi, cyfryzację usług publicznych 	<ul style="list-style-type: none"> – złe prognozy demograficzne (dalszy odpływ mieszkańców)

Źródło: opracowanie własne

Mocne strony gminy związane są przede wszystkim z poziomem bezpieczeństwa, usługami zdrowotnymi, widocznym trendem zmniejszania bezrobocia, ofertą kulturalną i działalnością organizacji pozarządowych. Słabe strony dotyczą niekorzystnej sytuacji demograficznej, braku wsparcia dla rozwoju przedsiębiorczości, występowania problemów społecznych, niewystarczającej bazy sportowej i poziomu cyfryzacji usług publicznych. Jako szanse należy wskazać możliwość pozyskania dofinansowania a jako zagrożenie definiowane są niekorzystne prognozy demograficzne.

Analiza SWOT – sfera gospodarcza

Poniżej analiza SWOT gminy Tuczępy w sferze gospodarczej.

Tabela 20 Analiza SWOT gminy Tuczępy w sferze gospodarczej

MOCNE STRONY GMINY	SŁABE STRONY GMINY
<ul style="list-style-type: none"> – stabilna sytuacja finansowa gminy – rosnąca liczba podmiotów gospodarczych – dostępne tereny inwestycyjne – walory środowiskowe odpowiednie dla rozwoju agroturystyki – występujące surowce mineralne (siarka, iły, 	<ul style="list-style-type: none"> – odpływ wykształconych i aktywnych zawodowo osób do większych ośrodków miejskich – brak organizacji zajmujących się wspieraniem przedsiębiorczości – przestrzeń publiczna wymagająca rewitalizacji – ograniczenia w rozwoju rolnictwa stanowiącego

Strategia Rozwoju Gminy Tuczępy na lata 2022-2031

<ul style="list-style-type: none"> – piaski i żwiry) – warunki do rozwoju spedycji towarowej 	do tej pory istotny filar gospodarki gminy
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> – możliwości zmiany profilu działalności rolniczej na przemysłową i usługową – perspektywy rozwoju agroturystyki, która staje się coraz popularniejszą formą turystyki – możliwość pozyskania dofinansowania ze środków zewnętrznych, w tym w ramach perspektywy finansowej UE na lata 2021-2027 – proinwestycyjne nastawienie władz gminnych – pozyskiwanie inwestorów krajowych i zagranicznych – dalszy wzrost przedsiębiorczości mieszkańców – możliwość rozwoju produkcji materiałów budowlanych w oparciu o zasoby surowców mineralnych w gminie – możliwość rozwoju spedycji towarowej w oparciu o bocznicę kolejową 	<ul style="list-style-type: none"> – złe prognozy demograficzne (dalszy odpływ siły roboczej) – niska rozpoznawalność turystyczna gminy – niestabilność przepisów prawa dotyczących inwestycji i prowadzenia działalności gospodarczej

Źródło: opracowanie własne

Mocne strony gminy wiążą się przede wszystkim z dobrą sytuacją finansów gminy, dostępnymi terenami inwestycyjnymi, występującymi surowcami naturalnymi i walorami środowiskowymi odpowiednimi dla rozwoju agroturystyki. Szansą dla gminy w omawianej sferze są możliwości rozwoju działalności przemysłowej i usługowej, agroturystyki, spedycji towarowej, produkcji materiałów budowlanych oraz możliwość pozyskania dofinansowania zewnętrznego. Jako słabe strony zdefiniowano niekorzystną sytuacją demograficzną, brak wsparcia dla rozwoju przedsiębiorczości. Zagrożenia to głównie niekorzystne prognozy demograficzne, brak wyróżnika turystycznego gminy i niestabilność przepisów prawa.

Analiza SWOT – sfera przestrzenna

Poniżej analiza SWOT gminy Tuczępy w sferze przestrzennej.

Tabela 21 Analiza SWOT gminy Tuczępy w sferze przestrzennej

MOCNE STRONY GMINY	SŁABE STRONY GMINY
<ul style="list-style-type: none"> – pełne zwodociągowanie gminy – stosunkowo duży zasięg sieci gazowej – uregulowana gospodarka odpadami – dostępne tereny inwestycyjne – walory środowiskowe odpowiednie dla rozwoju agroturystyki – występujące surowce mineralne (siarka, iły, piaski i żwiry) – dobra dostępność komunikacyjna (bliskość dróg wojewódzkich i linii kolejowej szerokotorowej i normalnotorowej) 	<ul style="list-style-type: none"> – słaba jakość dróg – niski stopień skanalizowania gminy – system oczyszczania ścieków oparty o 2 oczyszczalnie wymagające modernizacji i rozbudowy – część sołectw z dostępem do sieci elektroenergetycznej o niskich parametrach – zanieczyszczenie powietrza pochodzące głównie z indywidualnych źródeł ciepła – działalność zakładów (m.in. zakładów chemicznych, utylizacji azbestu czy zagospodarowania odpadów), które mogą wpływać na stan środowiska naturalnego – brak systemu ciepłowniczego – brak zasobów kulturowych atrakcyjnych turystycznie – braki w dostępie do szerokopasmowego internetu – brak rozwiązań w zakresie retencji

	– brak miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> – perspektywy rozbudowy sieci gazowej – perspektywy rozwoju dla odnawialnych źródeł energii – warunki do rozwoju agroturystyki, która staje się coraz popularniejszą formą turystyki – możliwość pozyskania dofinansowania ze środków zewnętrznych, w tym w ramach perspektywy finansowej UE na lata 2021-2027 na inwestycje komunalne i proinwestycyjne (m.in. uzbrojenie terenów inwestycyjnych) – pozyskiwanie inwestorów krajowych i zagranicznych 	<ul style="list-style-type: none"> – niska świadomość ekologiczna mieszkańców – brak środków finansowych na uregulowanie gospodarki ściekowej, poprawę jakości dróg – konieczność monitorowania wpływu działalności niektórych zakładów na środowisko naturalne

Źródło: opracowanie własne

Mocne strony gminy dotyczą pełnego zwodociągowania gminy, zasięgu sieci gazowej, dobrej dostępności komunikacyjnej, dostępności terenów inwestycyjnych czy walorów środowiskowych. Jako szanse dla rozwoju gminy wskazano perspektywy rozbudowy sieci gazowej i OZE, warunku do rozwoju agroturystyki i możliwość pozyskania dofinansowania. Jako słabe strony zdefiniowano problem niskiej emisji, brak zasobów kulturowych, brak sieci ciepłowniczej, niski stopień skanalizowania gminy, niewystarczający system oczyszczania ścieków, brak rozwiązań retencyjnych, braki w dostępie do szerokopasmowego internetu, brak miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego czy działalność zakładów wpływających negatywnie na środowisko. Zagrożeniem dla rozwoju gminy może być niska świadomość ekologiczna mieszkańców, brak środków finansowych na inwestycje w infrastrukturę komunalną i energetyczną oraz dalszy wpływ działalności gospodarczej na środowisko naturalne.

2.2 Identyfikacja potencjału rozwojowego gminy

Na podstawie powyższych analiz zidentyfikowano czynniki w największym stopniu mogące determinować rozwój gminy Tuczępy. Wskazując na rozwój skupiono się przede wszystkim na rozwoju gospodarczym.

Gmina posiada **walory przyrodnicze właściwe do rozwoju usług agroturystycznych**. Jednym z głównych trendów charakteryzujących współczesną turystykę jest rozwój turystyki alternatywnej, przyjaznej środowisku, wykorzystującej naturalne walory dziedzictwa kulturowego i różnorodności przyrodniczej. Funkcję taką pełni z pewnością agroturystyka, będąca jedną z form turystyki wiejskiej. W gminie Tuczępy widoczne jest rozdrobnienie gospodarstw rolnych, co sprzyja rozwojowi tego typu usług. Walory przyrodnicze gminy również pozwalają na rozwój agroturystyki. Usługi agroturystyczne mogą stanowić jeden ze sposobów przejścia mieszkańców do działalności pozarolniczej. Zasobność terenów gminy w surowce mineralne (iły, piaski, żwiry, siarka) stanowi **potencjał rozwojowy dla produkcji materiałów budowlanych i produkcji innych wyrobów** (na bazie siarczku sodu i siarkowodoru wytwarzanego w Zakładzie Produkcji Dwusiarczku Węgla). Biegnąca przez teren gminy linia kolejowa LHS z niewykorzystaną boczną w Rzędowie stwarza **możliwość rozwoju spedycji towarowej**. Częściowe wejście tereny gminy w skład Specjalnej Strefy

Ekonomicznej sprawia, że te **tereny i obszary przyległe są bardzo atrakcyjne pod względem inwestycyjnym**. Niezbędne wydają się dalsze prace nad ofertą inwestycyjną gminy.

CZĘŚĆ STRATEGICZNA

3 Wizja, misja i cele Strategii

W przedmiotowym punkcie opisano wizję Strategii i misję Gminy Tuczępy oraz przedstawiono cele strategiczne, operacyjne i kierunki działań wraz z wskaźnikami osiągnięcia celów. Ponadto opisano zgodność Strategii z dokumentami strategicznymi na poziomie europejskim, krajowym, regionalnym i lokalnym.

3.1 Wizja i misja

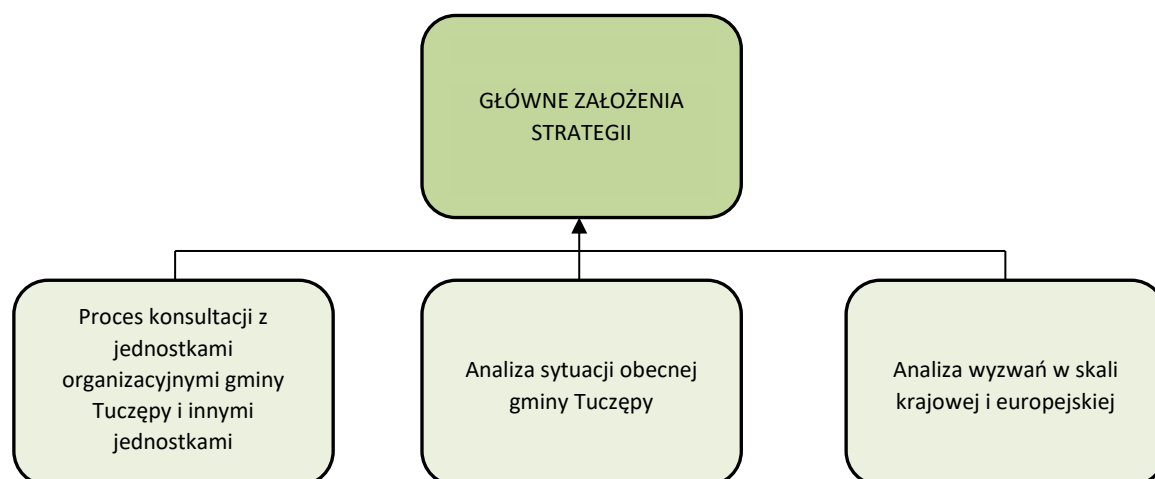
W przedmiotowym punkcie przedstawiono proces formułowania głównych założeń Strategii wraz ze wskazaniem podmiotów uczestniczących w tym procesie.

Główne założenia Strategii zostały opracowane w oparciu o analizy wskazane w niniejszej Strategii oraz w wyniku procesu konsultacji z jednostkami organizacyjnymi gminy Tuczępy i innymi jednostkami. Poniżej wymieniono jednostki zaangażowane w proces definiowania najważniejszych założeń Strategii:

– Gmina Busko-Zdrój	– Centrum Kultury w Tuczępach
– Gmina Gnojno	– Zespół Placówek Oświatowych Publiczna Szkoła Podstawowa i Przedszkole w Nizinach
– Gmina Nowy Korczyn	– Zespół Placówek Oświatowych Publiczna Szkoła Podstawowa i Przedszkole w Tuczępach
– Gmina Pacanów	– Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Tuczępach
– Gmina Solec-Zdrój	– organizacje pozarządowe z terenu gminy Tuczępy
– Gmina Stopnica	– mieszkańcy gminy
– Gmina Wiślica	– Porozumienie międzygminne w celu opracowania i realizacji „Strategii Ponadlokalnej dla Gmin: Busko – Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do 2030”
– Powiat Buski	– Lokalna Grupa Działania „Królewskie Ponidzie”
– Województwo Świętokrzyskie	– Dyrektor Regionalny Zarządu Gospodarki Wodnej Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie

Szeroki katalog podmiotów zaangażowanych w proces definiowania głównych założeń Strategii zagwarantował możliwość zebrania opinii z różnych środowisk. Poniżej zaprezentowano ścieżkę formułowania głównych założeń Strategii.

Rysunek 5 Proces formułowania głównych założeń Strategii

Źródło: opracowanie własne

Poniżej przedstawiono wizję i misję gminy.

Wizja

Wizja przyszłości gminy jest podstawą określenia głównych celów i programów działania w ramach strategii rozwoju. Wizja pełni funkcję swoistego stabilizatora działań, przez określenie ogólnych ram, zapewniających spójność celów i programów. Wizja wyraża generalne dążenia władz i społeczeństwa powiatu w postaci obrazu jego przyszłości.

Rozbudowana treść pojęcia “wizja gminy” uwzględniać powinna:

- determinanty geograficzne,
- wyzwania cywilizacyjne,
- pryncypia ustrojowe,
- wewnętrzne różnicowania strukturalne,
- dynamikę przeobrażeń,
- oczekiwane efekty.

Determinanty geograficzne są najbardziej trwałym elementem wizji, wynikającym z konsekwencji położenia określonego cechami środowiska przyrodniczego i bezpośredniego sąsiedztwa z innymi gminami. Wizja przyszłości budowana w tym kontekście, ma na celu podniesienie znaczenia gminy i wykorzystania możliwości wynikających z relacji z otoczeniem.

Wyzwania cywilizacyjne mierzone są dystansem w poziomie rozwoju cywilizacyjnego, dotyczącym głównie potencjału intelektualnego, poziomu wykształcenia, stopnia postępu naukowo-technicznego i jego zastosowania w produkcji, rozwoju systemów komunikacji i telekomunikacji. Wizja wynikająca z tych uwarunkowań wyznaczać powinna realny kierunek dążeń do podniesienia poziomu życia.

Pryncypia ustrojowe, w tym ogólne postanowienia konstytucyjne i deklaracje polityczne, jak demokracja parlamentarna, pluralizm polityczny, tworzenie społeczeństwa obywatelskiego – konkretyzują się w postaci decentralizacji władzy i samorządności terytorialnej. Pryncypia te w odniesieniu do konkretnej gminy określają mechanizm postępu i perspektywę otwarcia na przyszłość, wykorzystania aktywności i przedsiębiorczości społecznej.

Wewnętrzne różnicowania społeczne pozwalają na określenie stopnia jednorodności bądź różnicowania przestrzennego gminy, stwarzając w ten sposób możliwość interpretacji celów

ogólnych i odmiennej ich hierarchizacji w odniesieniu do wyróżnionych obszarów. Kryteria zróżnicowania są z reguły odmienne dla poszczególnych sfer. W sferze społecznej wyróżnić można obszary koncentracji potencjału społecznego i gospodarczego oraz stanu posiadania z jednej strony, a obszary ubóstwa i regresu gospodarczego z drugiej strony. W sferze ekologicznej obszary o wybitnych walorach mogą kontrastować z obszarami degradacji środowiska. W sferze produkcyjnej wyróżnić można np. obszary nowoczesnej produkcji przemysłowej i rolniczej oraz obszary zacofane, wymagające restrukturyzacji i modernizacji. W infrastrukturze technicznej mogą to być obszary o dobrej dostępności i zasilaniu w różne media oraz tereny pozbawione odpowiedniego wyposażenia. Zróżnicowania przestrzenne wzbogacają wizję i nadają jej cech realności.

Dynamika przeobrażeń odgrywa istotną rolę w kształcie wizji gminy. Znajduje swój wyraz w tempie przeobrażeń, wyznaczanym napięciami między tendencjami do przyspieszenia zmian, a oporami statycznych struktur i przyzwyczajzeń. Świadomość wchodzenia w nową fazę rozwoju uwarunkowana jest poczuciem tożsamości oraz stopniem aktywności i przedsiębiorczości społeczeństwa. Dynamice przeobrażeń określonej przez główne siły motoryczne gminy, towarzyszyć będzie zawsze tendencja do stabilizacji i gwarancji niezbędnych zabezpieczeń w sferze społecznej, kulturowej i ekologicznej.

Reasumując, wizja gminy to docelowy odległy w czasie obraz gmin – cel, dla osiągnięcia którego podejmowane są starania władz, podmiotów gospodarczych, organizacji, instytucji i osób prywatnych – wszystkich sił i środowisk działających w gminie. Wizja przyszłości gminy jest równocześnie wyrazem wiary we własne siły i możliwości rozwoju, mających swe źródło w uświadomionych atutach i szansach, jakie są możliwe do wykorzystania w długiej perspektywie oraz słabościach i zagrożeniach, które należy przezwyciężyć lub przynajmniej złagodzić intensywność ich oddziaływania.

Na tej zasadzie sformułowano poniższą wizję gminy Tuczępy:

Gmina Tuczępy rozwija się w sposób zintensyfikowany i zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju. Mieszkańcy gminy mają dobry dostęp do miejsc pracy, edukacji, opieki zdrowotnej, kultury i wypoczynku, estetycznej i przyjaznej przestrzeni publicznej oraz zapewnione czyste środowisko i poczucie bezpieczeństwa publicznego. Lokalny kapitał społeczny i wysoki poziom usług publicznych, gwarantują stały rozwój demograficzno-gospodarczy gminy.

Misja

Trafność budowy strategii rozwoju gminy w istotnym stopniu zależy od określenia jej misji i wizji, a następnie od możliwości sprecyzowania celów i kierunków rozwoju gminy. Misja bywa różnie tłumaczona i ujmowana przez różnych autorów: od ujęć bardzo ogólnych, zawierających syntetyczną formułę celów działania, do szczegółowych – akcentujących specyficzną rolę powiatu i jego funkcje w otoczeniu.

Misję gminy należy formułować w kategoriach służenia społeczeństwu i pomnażania korzyści, jakie ono będzie odnosić w wyniku sprawnego i efektywnego działania gminy, opartego na wdrażanej strategii rozwoju.

Syntetycznie ujmując misja gminy to:

- przedmiot trwałych jej aspiracji,
- cel usystematyzowanych, długookresowych dążeń, wyznaczających i akcentujących jej społeczne funkcje i jej postępowanie,
- najbardziej ogólnie sformułowany cel istnienia i działalności gminy.

Misja, to równocześnie forma samookreślenia gminy w zakresie takich elementów, jak:

- po co istnieje?
- do czego dąży?
- co ma zamiar osiągnąć?
- na jakim obszarze chce działać?
- czyje potrzeby zaspokajać?
- jakie potrzeby zaspakajają?

Gmina realizuje swoją misję poprzez zaspokojenie dążeń i potrzeb miejscowego społeczeństwa. Zaspokajanie tych potrzeb na społecznie akceptowanym poziomie stanowi konieczny warunek istnienia gminy, uzasadnia jego byt.

Misja określa zatem rolę jaką spełnia gmina na rzecz „swojego” społeczeństwa. Rolę nadzwyczajną tj. taką, którą nie jest w stanie pełnić żadna inna organizacja, instytucja, urząd itp. Misja określa zakres działań Gminy, kształtuje jej odbiór w społeczeństwie i otoczeniu zewnętrznym, co jest szczególnie istotne dla powodzenia realizacji danej strategii rozwoju. Sformułowanie misji pomaga koncentrować wysiłki na realizacji wspólnych kierunków działań, służy ogólnej racjonalności alokacji posiadanych zasobów i środków, czyni bardziej prawdopodobnym przyszły sukces gminy.

Na tej zasadzie sformułowano poniższą misję Gminy Tuczępy:

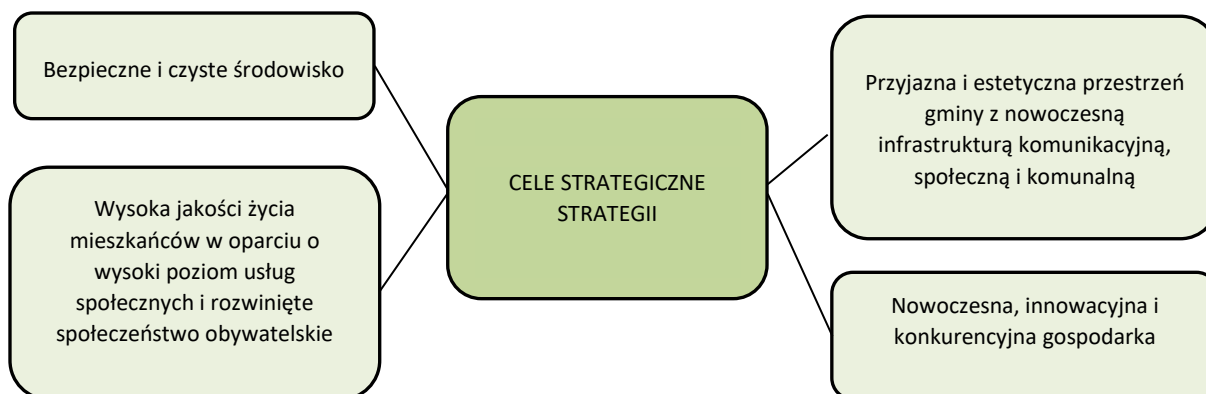
Gmina Tuczępy jako istotna część rozwoju powiatu buskiego. Gmina jest miejscem zapewniającym zaspokojenie wszystkich potrzeb życia codziennego oraz promującym rozwój człowieka, z zachowaniem lokalnej i regionalnej tożsamości i kultury, a także będący miejscem otwartym na osoby przyjezdne. Zwiększenie atrakcyjności życia, wspieranie innowacyjności i podejmowanie wyzwań, rozwój edukacji i przedsiębiorczości, turystyki i aktywności społecznej, troska o środowisko naturalne, dbałość o zdrowie, bezpieczeństwo i potrzeby wszystkich mieszkańców, wzmacnianie współpracy między samorządowej i międzysektorowej.

3.2 Cele strategiczne, operacyjne i kierunki działań

Osiągnięcie celów przyczyni się do zrealizowania wizji Strategii. Wszystkie działania podejmowane w perspektywie czasowej niniejszego dokumentu powinny być zgodne z określoną misją Strategii.

Poniżej w ujęciu graficznym zaprezentowano cele strategiczne Strategii. Następnie w układzie tabelarycznym przedstawiono również cele operacyjne i działania w ramach poszczególnych celów strategicznych. Cele zdefiniowano na podstawie wniosków z diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy sprecyzowanych w punkcie 1.4 niniejszej Strategii.

Rysunek 6 Cele strategiczne Strategii

Źródło: opracowanie własne

Tabela 22 Cele strategiczne, cele operacyjne i kierunki działań

CEL STRATEGICZNY	CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI REALIZACJI CELÓW
1 Przyjazna i estetyczna przestrzeń gminy z nowoczesną infrastrukturą komunikacyjną, społeczną i komunalną	1.1 Modernizacja i rozwój infrastruktury drogowej i komunalnej	<ul style="list-style-type: none"> • budowa, rozbudowa lub modernizacja dróg • rozbudowa sieci kanalizacyjnej • wspieranie budowy przydomowych oczyszczalni cieków • modernizacja istniejących oczyszczalni ścieków lub budowa nowej oczyszczalni • modernizacja lub rozbudowa systemu energooszczędnego oświetlenia drogowego • budowa lub modernizacja chodników lub parkingów • bieżąca modernizacja sieci wodociągowej • rozbudowa sieci gazowej 	<ul style="list-style-type: none"> • długość zmodernizowanych, rozbudowanych i wybudowanych dróg • długość zmodernizowanej, wybudowanej sieci kanalizacji • liczba wybudowanych przydomowych oczyszczalni ścieków • liczba zmodernizowanych i wybudowanych oczyszczalni ścieków • długość zmodernizowanego i rozbudowanego systemu energooszczędnego oświetlenia drogowego • powierzchnia zmodernizowanych i wybudowanych chodników • liczba nowych miejsc parkingowych • długość zmodernizowanej sieci wodociągowej • długość rozbudowanej sieci gazowej • liczba zbiorników retencji
	1.2 Rewitalizacja przestrzeni publicznej	<ul style="list-style-type: none"> • opracowywanie lub aktualizacja planów zagospodarowania przestrzennego • rewitalizacja obszarów gminy • aktualizacja i wdrażanie Lokalnego Planu Rewitalizacji • przygotowanie lub promocja terenów pod budownictwo mieszkaniowe, usługowe lub przemysłowe • budowa lub modernizacja przystanków lub zatok poprawiających bezpieczeństwo użytkowników infrastruktury komunikacyjnej • rozwój lub pielęgnacja zieleni • inwentaryzacja zasobów przyrodniczych 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba opracowanych i zaktualizowanych planów zagospodarowania przestrzennego • liczba przeprowadzonych inwestycji rewitalizacyjnych • powierzchnia terenów przygotowanych pod budownictwo mieszkaniowe, usługowe i przemysłowe • ilość środków przeznaczonych na promocję terenów pod budownictwo mieszkaniowe, usługowe i przemysłowe • liczba zmodernizowanych i zbudowanych przystanków i przydrożnych zatok • powierzchnia terenów zielonych poddanych pielęgnacji • liczba zinwentaryzowanych zasobów przyrodniczych
	1.3 Modernizacja i rozbudowa infrastruktury społecznej	<ul style="list-style-type: none"> • budowa, rozbudowa lub modernizacja obiektów oświatowych lub kulturalnych • termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej • budowa lub doposażenie boisk, stref aktywności lub placów zabaw • rozwój infrastruktury turystycznej w miejscach potencjalnie atrakcyjnych turystycznie • poprawa dostępności do szerokopasmowego Internetu • urządzenie przestrzeni w miejscowościach na potrzeby ogólnodostępnych miejsc do rozwoju kultury, rekreacji lub wypoczynku 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba zmodernizowanych, rozbudowanych i wybudowanych obiektów oświatowych i kulturalnych • liczba obiektów użyteczności publicznej poddanych termomodernizacji • liczba wybudowanych boisk, stref aktywności i placów zabaw • liczba gospodarstw domowych podłączonych do szerokopasmowego internetu • długość wybudowanej sieci szerokopasmowego internetu • liczba urządzeń ogólnodostępnych do rozwoju kultury, rekreacji i wypoczynku
2 Bezpieczne i czyste środowisko	2.1 Ochrona walorów i zasobów środowiska naturalnego	<ul style="list-style-type: none"> • ochrona ważnych pod względem przyrodniczym obiektów lub terenów • modernizacja systemów melioracyjnych, budowa zbiorników retencyjnych • racjonalne wykorzystanie zasobów środowiskowych • inwentaryzacja lub waloryzacja obszarów cennych przyrodniczo • tworzenie nowych form ochrony przyrody • odpowiednie oznakowanie pomników przyrody lub innych cennych przyrodniczo obiektów lub terenów • monitorowanie wpływu działalności gospodarczej prowadzonej w gminie na środowisko naturalne 	<ul style="list-style-type: none"> • długość wybudowanej sieci kanalizacyjnej • liczba wybudowanych przydomowych oczyszczalni cieków • długość zmodernizowanej melioracji • liczba oznakowanych pomników przyrody oraz innych cennych przyrodniczo obiektów i terenów • liczba zinwentaryzowanych cennych przyrodniczo obiektów • liczba nowoutworzonych form ochrony przyrody
	2.2 Zwiększenie wykorzystania OZE	<ul style="list-style-type: none"> • instalacja/montaż systemów solarnych lub fotowoltaicznych na budynkach użyteczności publicznej • montaż instalacji prosumenckich • wspieranie działań zmierzających do zwiększenia wykorzystania odnawialnych źródeł energii 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba budynków użyteczności publicznej poddanych termomodernizacji • liczba zainstalowanych systemów solarnych i fotowoltaicznych w budynkach użyteczności publicznej • liczba działań wspierających zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii • liczba zmodernizowanych systemów grzewczych • liczba akcji promujących wykorzystanie alternatywnych źródeł energii
	2.3 Poprawa efektywności energetycznej budynków i gospodarka niskoemisyjna	<ul style="list-style-type: none"> • termomodernizacja budynków użyteczności publicznej • wymiana opraw oświetleniowych na energooszczędne • modernizacja systemów grzewczych • transport niskoemisyjny • wdrażanie planu gospodarki niskoemisyjnej 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba budynków użyteczności publicznej poddanych termomodernizacji • liczba zmodernizowanych systemów grzewczych • liczba obiektów, w których wymieniono oprawy oświetleniowe na energooszczędne • liczba zakupionego taboru niskoemisyjnego
	2.4 Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców	<ul style="list-style-type: none"> • przeprowadzanie działań na rzecz ograniczenia emisji zanieczyszczeń do atmosfery • zapobieganie tworzeniu nielegalnych wysypisk śmieci • aktualizacja i wdrażanie planu gospodarki niskoemisyjnej 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba zlikwidowanych nielegalnych wysypisk śmieci • liczba kampanii edukacyjnych zwiększających świadomość ekologiczną mieszkańców • nakłady finansowe na promocję i upowszechnianie zachowań skutkujących zmniejsze-

Strategia Rozwoju Gminy Tuczępy na lata 2022-2031

		<ul style="list-style-type: none"> • promocja lub upowszechnianie zachowań skutkujących zmniejszeniem emisji zanieczyszczeń do środowiska • podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców 	niem emisji zanieczyszczeń do atmosfery
	2.5 Wdrożenie systemu zapobiegania zanieczyszczeniom środowiska	<ul style="list-style-type: none"> • wdrożenie kampanii promocyjnej oraz działań zmierzających do podnoszenia wiadomości ekologicznej mieszkańców • wdrożenie w placówkach oświatowych zajęć z proekologicznych zachowań • edukacja prozdrowotna • promocja zdrowego, ekologicznego stylu życia • organizacja zajęć terenowych dla uczniów w ekologicznych gospodarstwach rolnych • organizacja akcji sprzątnięcia świata • organizacja akcji informacyjnych 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba kampanii promocyjnych zwiększających świadomość ekologiczną mieszkańców • liczba zajęć z proekologicznych i prozdrowotnych zachowań • liczba zajęć terenowych dla uczniów w ekologicznych gospodarstwach rolnych • liczba przeprowadzonych akcji sprzątnięcia świata • liczba przeprowadzonych akcji informacyjnych
3 Wysoka jakości życia mieszkańców w oparciu o wysoki poziom usług społecznych i rozwinięte społeczeństwo obywatelskie	3.1 Działania na rzecz integracji społeczności lokalnej i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu	<ul style="list-style-type: none"> • pomoc osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym • aktywizacja osób bezrobotnych • upowszechnianie wolontariatu • promowanie aktywności i wspieranie rozwoju organizacji pozarządowych • promowanie form współdziałania w zakresie opieki nad osobami starszymi lub niepełnosprawnymi • działania na rzecz integracji społeczności lokalnej • usuwanie barier architektonicznych utrudniających funkcjonowanie osobom niepełnosprawnym oraz rodzicom z dziećmi • wsparcie dla osób dotkniętych przemocą • tworzenie centrów integracji społecznej • stworzenie gminnego programu aktywizacji osób starszych • tworzenie warunków do powstawania lokalnych inicjatyw edukacyjnych, podnoszących kwalifikacje lokalnej społeczności 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba dzieci i młodzieży objętych działaniami przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu • liczba osób starszych, którym zapewniono opiekę • liczba inicjatyw realizowanych przez organizacje pozarządowe lub we współpracy gminy z organizacjami pozarządowymi • liczba zrealizowanych projektów mających na celu usuwanie barier architektonicznych utrudniających funkcjonowanie osobom niepełnosprawnym • liczba osób dotkniętych przemocą objętych wsparciem • stopa bezrobocia • liczba bezrobotnych podejmujących zatrudnienie • liczba osób korzystających z pomocy społecznej • liczba osób żyjących w ubóstwie
	3.2 Rozwój usług społecznych, profilaktycznych i zdrowotnych oraz promocja prozdrowotnego stylu życia	<ul style="list-style-type: none"> • wspieranie lub promocja badań profilaktycznych • rozwój ochrony zdrowia w placówkach edukacyjnych • promocja, kształtowanie i pobudzanie wiadomości mieszkańców w zakresie zdrowego stylu życia i odżywiania • propagowanie lub wspieranie inicjatyw wykorzystujących infrastrukturę rekreacyjno-sportową w celu wypracowania zachowań prozdrowotnych • profilaktyka antyzależnieniowa/zdrowotna/programy profilaktyczne • przeciwdziałanie pogłębianiu się problemów społecznych • poprawa dostępności do wysokiej jakości usług medycznych • kształtowanie, pobudzanie świadomości oraz wsparcie osób wykluczonych społecznie 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba akcji promujących profilaktykę i ochronę zdrowia • liczba udzielonych porad lekarskich w skali roku • liczba lekarzy działających na terenie gminy • liczba przeprowadzonych badań profilaktycznych • liczba zrealizowanych projektów z zakresu przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu • liczba przeprowadzonych akcji profilaktycznych, prozdrowotnych
	3.3 Zapewnienie wysokiej jakości usług edukacyjnych	<ul style="list-style-type: none"> • wyposażenie szkół w pomoce lub materiały dydaktyczne • komputeryzacja lub cyfryzacja placówek oświatowych • upowszechnianie kultury fizycznej wśród uczniów • poszerzenie oferty efektywnych działań edukacyjnych lub zajęć pozalekcyjnych • wspieranie edukacji pozaszkolnej • organizacja zajęć edukacyjnych oraz kształcenia ustawicznego dla osób dorosłych • pomoc stypendialna dla najzdolniejszych uczniów 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba wyposażonych szkół w materiały dydaktyczne • liczba komputerów przypadających na jednego ucznia • liczba komputerów z dostępem do Internetu przypadających na jednego ucznia • liczba wdrożonych programów zajęć pozalekcyjnych • liczba osób korzystających z edukacji pozaszkolnej • liczba osób korzystających z zajęć edukacyjnych dla osób dorosłych • wartość udzielonych stypendiów dla najzdolniejszych uczniów
	3.4 Wzrost tożsamości lokalnej poprzez ofertę kulturalną i aktywne spędzanie wolnego czasu	<ul style="list-style-type: none"> • zwiększenie jakości funkcjonowania obiektów kultury • opracowanie i rozbudowa programów kultury weekendowej i jej popularyzacja • organizacja dodatkowych zajęć i kół zainteresowań w dziedzinie kultury i tożsamości regionalnej • tworzenie warunków oraz działania na rzecz wzbogacenia oferty sposobów spędzania wolnego czasu przez mieszkańców gminy 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba wydarzeń kulturalnych organizowanych rocznie na terenie gminy • liczba osób uczestniczących w imprezach kulturalnych organizowanych na terenie gminy • liczba programów kultury weekendowej • liczba uczestników programów weekendowych • liczba nowopowstałych kół zainteresowań
	3.5 Działania na rzecz zwiększenia atrakcyjności gminy jako miejsca zamieszkania zwłaszcza młodych ludzi	<ul style="list-style-type: none"> • przygotowanie terenów pod budownictwo mieszkaniowe • zapewnienie wysokiego poziomu infrastruktury technicznej i informatyczno-komunikacyjnej • działalność organizacji wspierających przedsiębiorczość 	<ul style="list-style-type: none"> • powierzchnia terenów przygotowanych pod budownictwo mieszkaniowe • liczba organizacji wspierających przedsiębiorczość • długość wybudowanej sieci szerokopasmowego internetu
	4 Nowoczesna, innowacyjna i	4.1 Wspieranie rozwoju	<ul style="list-style-type: none"> • aktywne wspieranie rozwoju i konkurencyjności lokalnych przedsiębiorców

Strategia Rozwoju Gminy Tuczępy na lata 2022-2031

konkurencyjna gospodarka	przedsiębiorczości i poprawy sytuacji na lokalnym rynku pracy	<ul style="list-style-type: none"> wsparcie unowocześniania procesów produkcyjnych wspieranie doradztwa w zakresie zakładania i prowadzenia własnej działalności gospodarczej wspieranie równości szans na rynku pracy aktywizacja zawodowa kobiet organizacja kursów przekwalifikujących doradztwo zawodowe dostosowanie systemu edukacji do potrzeb lokalnego rynku pracy wykorzystanie nowoczesnych form szkoleniowych (np. e-learningu) efektywne wykorzystanie środków z Unii Europejskiej na rozwój przedsiębiorczości 	<ul style="list-style-type: none"> liczba przedsiębiorstw wdrażających nowe technologie produkcyjne liczba udzielonych porad w zakresie zakładania i prowadzenia własnej działalności gospodarczej stopa bezrobocia liczba bezrobotnych kobiet podejmujących zatrudnienie liczba osób biorących udział w kursach przekwalifikujących liczba osób znajdujących zatrudnienie w branży zgodnej z kierunkiem wykształcenia liczba zorganizowanych szkoleń przy wykorzystaniu techniki e-learningu warto pozyskanych środków z Unii Europejskiej przez przedsiębiorców
	4.2 Podnoszenie atrakcyjności inwestycyjnej gminy	<ul style="list-style-type: none"> wyznaczanie terenów pod inwestycje oraz ich uzbrajanie tworzenie i wdrażanie systemów wsparcia lokalnej przedsiębiorczości tworzenie preferencyjnych warunków przyciągających inwestorów zewnętrznych aktywne poszukiwanie inwestorów krajowych i zagranicznych zainteresowanych prowadzeniem działalności gospodarczej na terenie gminy stworzenie, promocja i upowszechnianie profesjonalnej i konkurencyjnej oferty inwestycyjnej gminy 	<ul style="list-style-type: none"> powierzchnia terenów przeznaczonych pod inwestycje powierzchnia terenów uzbrojonych liczba nowych podmiotów gospodarczych, które podjęły działalność na terenie gminy liczba przeprowadzonych akcji promujących atrakcyjność gospodarczą gminy
	4.3 Podejmowanie działań na rzecz restrukturyzacji rolnictwa oraz zwiększania opłacalności, racjonalizacji, specjalizacji i integracji produkcji rolnej	<ul style="list-style-type: none"> tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności, towarowości i specjalizacji gospodarstw rolnych wzmacnianie systemu doradztwa rolniczego oraz promowanie i wspieranie inicjatyw współpracy rolników i mieszkańców (spółdzielnie, grupy producenckie, powiązania kooperacyjne) wspieranie rozwoju i promocja ekologicznego rolnictwa wspieranie edukacji rolników na temat opłacalności produkcji rolnej oraz nowoczesnego rolnictwa pomoc w zakresie pozyskiwania środków na modernizację gospodarstw rolnych 	<ul style="list-style-type: none"> liczba zmodernizowanych gospodarstw rolnych liczba gospodarstw rolnych posiadających certyfikat gospodarstwa ekologicznego liczba nowych grup producenckich liczba gospodarstw zrzeszonych w grupach producenckich liczba przeprowadzonych akcji promujących ekologiczne rolnictwo wartość pozyskanych środków zewnętrznych na modernizację gospodarstw rolnych
	4.4 Aktywizacja i promocja pozarolniczych form działalności gospodarczej	<ul style="list-style-type: none"> tworzenie warunków do podejmowania działalności gospodarczej i tworzenia pozarolniczych miejsc pracy promowanie przedsiębiorczych postaw na etapie edukacji szkolnej promocja i wspieranie podejmowania oraz prowadzenia pozarolniczych form działalności gospodarczej wspieranie działalności gospodarstw ekologicznych, sprzedających produkty bezpośrednio z gospodarstwa pomoc w zakresie pozyskiwania środków na modernizację gospodarstw lub podejmowanie pozarolniczych form działalności 	<ul style="list-style-type: none"> liczba osób podejmujących własną działalność gospodarczą liczba rolników podejmujących pozarolnicze formy działalności liczba przeprowadzonych akcji promujących przedsiębiorcze postawy na etapie edukacji szkolnej liczba przeprowadzonych akcji promujących podejmowania oraz prowadzenia pozarolniczych form działalności gospodarczej wartość pozyskanych środków zewnętrznych na modernizację gospodarstw lub podejmowanie pozarolniczych form działalności
	4.5 Tworzenie warunków do rozwoju agroturystyki i ekoturystyki	<ul style="list-style-type: none"> współpraca z gminami ościennymi w zakresie stworzenia kompleksowej oferty agroturystycznej wspieranie organizacji szkole dla mieszkańców w zakresie podejmowania i prowadzenia działalności agroturystycznej promocja agroturystyki jako nowej formy działalności gospodarczej promocja produktów lokalnych odpowiednie zagospodarowanie i wyeksponowanie atrakcji turystycznych promocja walorów przyrodniczych występujących na terenie gminy pomoc w pozyskiwaniu funduszy na podejmowanie działalności w sferze agroturystyki 	<ul style="list-style-type: none"> liczba utworzonych gospodarstw agroturystycznych liczba zmodernizowanych gospodarstw agroturystycznych liczba przekształconych gospodarstw rolnych na gospodarstwa agroturystyczne liczba zorganizowanych szkoleń w zakresie podejmowania i prowadzenia działalności agroturystycznej liczba przeprowadzonych akcji promujących atrakcje turystyczne gminy (liczba wydanych broszur, ulotek, map, liczba osób odwiedzających strony internetowe poświęcone gminnym atrakcjom turystycznym) wartość pozyskanych środków zewnętrznych na działalność w sferze turystyki
	4.6 Wdrożenie nowoczesnego i efektywnego systemu promocji gminy	<ul style="list-style-type: none"> promocja na portalach społecznościowych, wykorzystanie nowych technologii komunikacyjnych dla promocji gminy stworzenie bazy danych miejsc noclegowych i punktów gastronomicznych wydawanie broszur, ulotek i map promujących atrakcyjność gminy skuteczna promocja gospodarcza gminy 	<ul style="list-style-type: none"> liczba wejść na strony internetowe i profile poświęcone gminie liczba pozycji figurujących w bazie podmiotów sfery turystycznej liczba wydanych broszur, ulotek i map promujących atrakcyjność gminy

Źródło: opracowanie własne

3.3 Zgodność Strategii z dokumentami strategicznymi na poziomie europejskim, krajowym, regionalnym i lokalnym

Poniżej w ujęciu tabelarycznym przedstawiono dokumenty strategiczne, z którymi zgodność powinny wykazywać działania w ramach przedmiotowej Strategii. Dokumenty podzielono na poziom europejski, krajowy, regionalny i lokalny. W zestawieniu ujęto obowiązujące dokumenty.

Tabela 23 Zgodność Strategii z dokumentami strategicznymi w podziale na poziom europejski, krajowy, regionalny i lokalny

POZIOM EUROPEJSKI	POZIOM KRAJOWY	POZIOM REGIONALNY	POZIOM LOKALNY
Instrument na rzecz odbudowy	Krajowy Plan Odbudowy	Strategia rozwoju województwa świętokrzyskiego 2030+	Lokalny Plan Rewitalizacji Gminy Tuczępy na lata 2016-2023
Wspólne przepisy dotyczące EFRR, EFS+, Funduszu Spójności, EFMR	Umowa Partnerstwa na lata 2021-2027	Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego	Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Tuczępy
Europejski Zielony Ład	Średniookresowa Strategia rozwoju kraju	Program regionalny Fundusze europejskie dla Świętokrzyskiego 2021-2027	Program Rozwoju Powiatu Buskiego na lata 2021-2030
	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego	Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły	
	Plan przeciwdziałania skutkom suszy	Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły	
		Współpraca ponadlokalna	

Źródło: opracowanie własne

Działania realizowane w ramach Strategii powinny wykazywać zgodność z ww. dokumentami strategicznymi i dokumentami dotyczącymi programów finansowych. Efektem zachowania zgodności Strategii może być m.in. zwiększenie szans na pozyskanie zewnętrznych środków na realizację przedsięwzięć m.in. ze środków unijnych w perspektywie 2021-2027.

W ujęciu zgodności Strategii z innymi dokumentami na poziomie europejskim, Strategia powinna być zgodna w szczególności z dokumentami i instrumentami finansowymi dotyczącymi możliwości dofinansowania działań na terenie gminy, co w ujęciu krajowym sprowadza się zwłaszcza do Krajowego Programu Odbudowy i programów funduszy strukturalnych). Ponadto w ujęciu krajowym Strategia w szczególności powinna być zgodna z najważniejszymi strategiami rozwoju kraju.

Poziom lokalny

W ujęciu lokalnym kluczowe dla przedmiotowej Strategii są inne dokumenty strategiczne i sektorowe dotyczące bezpośrednio terenu gminy.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Tuczępy

W Studium jako główne cele rozwojowe gminy przyjęto poprawę jakości życia mieszkańców i wykreowanie gminy Tuczępy jako wielofunkcyjnego ośrodka rozwoju bazującego na funkcji rolniczej, przemysłowej oraz produkcyjno-usługowej. W dziedzinie społeczno-ekonomicznej na najważniejsze działania wskazano m.in. wspieranie i pobudzanie aktywności gospodarczej mieszkańców, wspieranie i rozwijanie budownictwa mieszkaniowego i usługowego, stworzenie zachęt do rozwijania bazy usług agroturystycznych. W dziedzinie środowiska przyrodniczego i kulturowego podkreślono wagę zachowania istniejących wartości środowiska, dalsze eliminowanie zagrożenia ekologicznego spowodowanego działalnością przemysłu siarkowego, budowę systemu kanalizacyjnych. W dziedzinie funkcjonalno-przestrzennej jako priorytety wskazano eliminację dalszego rozpraszania zabudowy, modernizację istniejącej zabudowy. Z kolei w dziedzinie komunikacji i infrastruktury technicznej Studium przewiduje rozbudowę i modernizację sieci drogowej o znaczeniu lokalnym i wojewódzkim, poprawę stanu infrastruktury służącej komunikacji zbiorowej (przystanki), budowę systemów kanalizacyjnych.

Strategia przewiduje działania (w tym te określone jako priorytetowe) zgodne z ww. celami i działaniami wskazanymi w Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Tuczępy.

Lokalny Plan Rewitalizacji Gminy Tuczępy na lata 2016-2023

W Lokalnym Planie Rewitalizacji Gminy Tuczępy na lata 2016-2023 wskazano następujące obszary priorytetowe i cele priorytetowe:

- I. Społeczność
  - I.1 Poprawa kapitału społecznego i edukacji
  - I.2 Zmiana postaw społeczności obszaru rewitalizacji w kierunku uczestnictwa mieszkańców w życiu publicznym i kulturalnym
  - I.3 Poprawa stanu infrastruktury technicznej oraz przestrzeni służącej rewitalizacji
  - I.4 Poprawa stanu bezpieczeństwa i zapobiegania przestępczości
- II. Gospodarka
  - II.1 Rozwój gospodarczy poprzez projekty społeczne i inwestycyjne na terenie obszaru rewitalizacji
  - II.2 Wspieranie działań służących poprawie środowiska naturalnego
- III. Włączenie
  - III.1 Poprawa warunków życia osób starszych oraz ich integracja ze środowiskiem
  - III.2 Zmniejszenie oddziaływania problemów bezrobocia i ubóstwa
  - III.3 Poprawa warunków życia osób z rodzin dysfunkcyjnych
  - III.4 Przeciwdziałanie przemocy domowej i uzależnieniom.

Przedmiotowa Strategia również przewiduje działania na rzecz rozwoju gospodarczego gminy, rewitalizacji przestrzeni publicznej, podniesienia jakości życia mieszkańców i rozwiązania problemów gminy. Działania Strategii i Lokalnego Planu Rewitalizacji Gminy Tuczępy na lata 2016-2023 uzupełniają się w celu rozwiązania problemów gminy Tuczępy.

Poziom regionalny

Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+

W ujęciu regionalnym dokumentem strategicznym o podstawowym i nadrzędnym znaczeniu jest Strategia rozwoju województwa świętokrzyskiego 2030+. Przesądza ona o kierunkach prowadzonej

przez samorząd województwa polityki województwa, a także przenoszący na poziom regionalny ustalenia dokumentów krajowych i unijnych i ustanawiający ramy do tworzenia bardziej szczegółowych dokumentów na poziomie regionu. Strategia wpisuje się w ramy czasowe przyszłej perspektywy programowania Unii Europejskiej na lata 2021-2027 oraz przenosi na poziom regionalny zapisy dokumentów przyjętych przez rząd Rzeczypospolitej Polskiej i Komisję Europejską.

Strategia rozwoju województwa świętokrzyskiego 2030+ stanowi punkt odniesienia dla pozostałych regionalnych i lokalnych dokumentów strategicznych i wykonawczych w województwie, w tym dla Strategii Rozwoju Gminy Tuczępy na lata 2022-2031. Pozostałe istotne dokumenty planistyczne o znaczeniu lokalnym dotyczą przede wszystkim zagospodarowania przestrzennego, współpracy międzygminnej.

W Strategii przyjęto następujące cele strategiczne:

- Cel 1 Inteligentna gospodarka i aktywni ludzie,
- Cel 2 Przyjazny dla środowiska i czysty region,
- Cel 3 Wspólnota i bezpieczna przystań, które łączą ludzi.

W ramach celu 1 Strategia przewiduje m.in. poprawę warunków do inwestowania, wzrost efektywności działania instytucji otoczenia biznesu, promocję uczenia się przez całe życie (w tym w celu zwiększania kompetencji cyfrowych), restrukturyzację lokalnej gospodarki na przemysłowo-usługową, wzrost potencjału turystycznego.

W ramach celu 2 Strategia przewiduje m.in. rozwój infrastruktury wodno-ściekowej, ograniczenie niskiej emisji, edukację ekologiczną mieszkańców, ochronę i kształtowanie krajobrazu, przeciwdziałanie skutkom zagrożeń naturalnych, ochronę i racjonalne gospodarowanie zasobami wody, rozwój OZE, zwiększenie efektywności energetycznej, rozwój systemów ciepłowniczych, gazowych i elektroenergetycznych.

W ramach celu 3 Strategia przewiduje m.in. zwiększenie poczucia tożsamości regionalnej mieszkańców, rozwój instytucji kultury, poprawę warunków dla zwiększania aktywności społecznej i obywatelskiej mieszkańców, integrację społeczną, promocję sportu, rekreacji i aktywnego trybu życia, rozwój infrastruktury drogowej, rewitalizację obszarów zdegradowanych, rozbudowę sieci teleinformatycznych, cyfryzację usług publicznych.

Strategia swoimi założeniami jest zgodna z ww. celami i działaniami Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+.

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego

W Planie wskazano priorytety w kształtowaniu m.in. polityki regionalnej i w zagospodarowaniu przestrzennym. Do priorytetów, z którymi zgodna jest Strategia należy zaliczyć m.in. następujące wskazania:

- rozwój wykorzystania odnawialnych źródeł energii, zwłaszcza na terenach posiadających najkorzystniejsze warunki pozyskania tej energii,
- poprawa efektywności energetycznej,
- kompleksowa rewitalizacja społeczno-gospodarcza i przestrzenna,
- rozwój stref przemysłowych, inkubatorów przedsiębiorczości oraz instytucji otoczenia biznesu,
- poprawa dostępności zewnętrznej i wewnętrznej drogą rozwoju infrastruktury komunikacyjnej (telekomunikacyjnej), transportowej (drogowej i kolejowej);
- tworzenie warunków dla rozwoju usług publicznych wyższego rzędu i edukacji,
- podnoszenie jakości oferty kulturalnej,

Strategia Rozwoju Gminy Tuczępy na lata 2022-2031

- wykorzystanie lokalnych potencjałów w tym dziedzictwa dawnej kultury przemysłowej, atrakcji geologicznych oraz zasobów leśnych i wodnych do rozwoju funkcji turystycznych,
- kompleksowe przygotowanie terenów, w tym uzupełnienie o niezbędną infrastrukturę, pod rozwój przedsiębiorczości bazującej na istniejących zasobach,
- wysoka dbałość o ład przestrzenny,
- pełna gazyfikacja i kanalizacja obszarów zabudowy zwartej,
- szeroki rozwój agroturystyki i rolnictwa ekologicznego,
- zwiększenie retencji wodnej.

Strategia przewiduje szereg działań (w tym wpisanych jako przedsięwzięcia priorytetowe), które są zgodne z ww. priorytetami Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego.

Program Rozwoju Powiatu Buskiego na lata 2021-2030

Cel główny dla Powiatu Buskiego został określony następująco: „Powiat Buski to miejsce przyjazne dla wszystkich, gdzie funkcjonuje silne, zdrowe i zintegrowane społeczeństwo, któremu zapewnia się wysoką jakość życia, pracy, leczenia i wypoczynku oraz nowoczesną infrastrukturę i czyste środowisko. Powiat Buski to miejsce atrakcyjne do życia, inwestowania oraz rozwoju osobistego, zawodowego, społecznego i gospodarczego.”

W ramach celów szczegółowych Program przewiduje m.in. modernizację dróg powiatowych na terenie gminy Tuczępy, modernizację i doposażenie placówek oświatowych, modernizację energetyczną budynków użyteczności publicznej, cyfryzację usług publicznych oraz promowanie zachowań prośrodowiskowych wśród mieszkańców.

Strategia Rozwoju Gminy Tuczępy na lata 2022-2031 przewiduje rozwój gminy Tuczępy również w ww. obszarach na swoim terenie, co wspólnie z działaniami określonymi w Programie wpłynie na rozwój całego powiatu buskiego.

Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły

Istotne znaczenie – biorąc pod uwagę obecne i przyszłe zmiany klimatu – przy wdrażaniu Strategii ma jej zgodność z dokumentami dotyczącymi gospodarowania wodami, przeciwdziałania suszy i zarządzania ryzykiem powodziowym. Z uwagi na charakter gospodarczy gminy oraz jej położenie, silny nacisk powinien być położony na wsparcie działań mających na celu zwiększeniu retencji wodnej na terenach rolniczych, leśnych i zurbanizowanych, co powinno następować poprzez prawidłowe użytkowanie rolnicze gleb, prowadzenie prac przeciwoerozyjnych, zalesianie, tworzenie stref buforowych wzdłuż cieków, ochronę i odtwarzanie oczek wodnych i mokradł, retencjonowanie wody w już istniejących zbiornikach i rowach oraz zachęcanie do wykonywania nowych zbiorników wodnych.

W Planie jako jedno z działań mających przeciwdziałać zagrożeniu powodziowemu i skutkom występowania susz wskazano wszelkie działania związane z retencjonowaniem wód opadowych. W Planie wskazano, że retencjonowanie wody i zapewnienie bezpieczeństwa przeciwpowodziowego ma nastąpić m.in. przez zwiększenie naturalnej i sztucznej retencji dolin rzecznych z zachowaniem dobrego stanu ekologicznego terenu.

Przedmiotowa Strategia jest w pełni zgodna z zapisami Planu – przewiduje przedsięwzięcia dotyczące zbiornika retencyjnego i małej retencji.

Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły

W Planie jako jedno z głównych działań przeciwdziałających zagrożeniu powodziowemu wskazano zbiorniki retencyjne. W dokumencie wskazuje się, że niewłaściwa gospodarka przestrzenna, w szczególności inwestowanie na terenach zagrożonych, w tym w obszarach zagrożenia powodziowego rzek oraz zbyt niska pojemność retencyjna naturalnych jak i sztucznych zbiorników, nie tylko w dolinach rzek, ogranicza skuteczne działania w sytuacjach nadmiaru lub deficytu wód powierzchniowych. Istnieje zatem ryzyko, że w przyszłości zjawiska te będą występować ze zwiększoną częstotliwością. Zwiększone prawdopodobieństwo występowania powodzi błyskawicznych, wywołanych silnymi opadami, mogących powodować zalewanie obszarów, może wystąpić w szczególności na obszarach, na których nieodpowiednio prowadzona jest gospodarka przestrzenna.

Przedmiotowa Strategia jest w pełni zgodna z zapisami Planu – przewiduje przedsięwzięcia dotyczące zbiornika retencyjnego i małej retencji.

Współpraca ponadlokalna

Lokalna Grupa Działania „Królewskie Ponidzie”

Polem działania LGD „Królewskie Ponidzie” jest obszar 8 gmin: Busko-Zdrój, Stopnicę, Pacanów, Nowy Korczyn, Wiślicę, Solec-Zdrój, Gnojno i Tuczępy i pokrywa się administracyjnie z obszarem powiatu buskiego w województwie świętokrzyskim. Celem działania Stowarzyszenia jest:

- rozwój przedsiębiorczości poprzez wspieranie istniejących oraz nowych inicjatyw gospodarczych,
- rozwój turystyki na obszarze objętym LSR,
- tworzenie i rozwój partnerstw lokalnych.

W Lokalnej Strategii Rozwoju na lata 2016-2023 LGD „Królewskie Ponidzie” wskazuje się 3 cele główne:

- cel 1 Rozwój przedsiębiorczości poprzez wspieranie istniejących oraz nowych inicjatyw gospodarczych,
- cel 2 Rozwój turystyki na obszarze objętym LSR,
- cel 3 Tworzenie i rozwój partnerstw lokalnych.

Cele te są zgodne z głównymi założeniami Strategii Rozwoju Gminy Tuczępy na lata 2022-2031. Strategia obejmuje bowiem zagadnienia związane m.in. z rozwojem gospodarczym w oparciu o lokalne potencjały czy rozwój agroturystyki. Problemy wykazane w LSR są w dużej mierze tożsame z problemami zidentyfikowanymi dla gminy Tuczępy.

Porozumienie międzygminne w celu opracowania i realizacji „Strategii Ponadlokalnej dla Gmin: Busko – Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do 2030” od 2021 r.

W 2021 r. Gmina Tuczępy rozpoczęła partnerską współpracę z następującymi Gminami: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków i Szydłów. Gminy te zawarły porozumienie określające zasady współpracy przy opracowaniu i wdrażaniu „Strategii Ponadlokalnej dla Gmin: Busko-Zdrój, Chmielnik, Gnojno, Pierzchnica, Raków, Szydłów i Tuczępy do roku 2030”. Rozpoczęcie partnerskiej współpracy ma za zadanie realizację wspólnych przedsięwzięć odpowiadających kompleksowo na potrzeby i problemy tych samorządów, w formule partnerskiego modelu współpracy zainteresowanych podmiotów publicznych, pozarządowych i gospodarczych oraz mieszkańców.

Przedmiotowa Strategia przewiduje współpracę z gminami ościennymi m.in. w zakresie stworzenia kompleksowej oferty agroturystycznej.

Cele Buski Klaster Energetyczny

Buski Klaster Energetyczny mający na celu rozwój energetyki opartej zarówno o odnawialne, jak i konwencjonalne źródła energii. Klaster ma także służyć poprawie bezpieczeństwa energetycznego, wzmocnieniu gospodarki lokalnej oraz poprawie środowiska naturalnego. Klaster jest w fazie organizacji.

Przedmiotowa Strategia przewiduje działania na rzecz rozwoju odnawialnych źródeł energii, wzmocnienie lokalnej gospodarki (m.in. w oparciu o agroturystykę i zasoby naturalne) oraz poprawę środowiska naturalnego poprzez m.in. zmniejszanie niskiej emisji, rozbudowę i modernizację komunalnej infrastruktury technicznej czy zwiększanie świadomości ekologicznej mieszkańców.

Poziom krajowy

Zgodność z Krajowym Programem Odbudowy czy programami operacyjnymi będzie wynikała z realizacji poszczególnych projektów w ramach programów. Strategia jest w pełni zgodna z zapisami Średniookresowej Strategii Rozwoju Kraju i Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego – obejmuje swoim zakresem rozwój gospodarczy, społeczny i przestrzenny zgodny z kierunkami wskazanymi w ww. dokumentach.

Poziom europejski

Europejski Zielony Ład

Europejski zielony ład to pakiet inicjatyw politycznych, którego celem jest skierowanie UE na drogę transformacji ekologicznej a ostatecznie – osiągnięcie neutralności klimatycznej do 2050 r. Pakiet inicjatyw wyznacza kierunki, w których zmierzać powinna Europa:

- świeże powietrze, czysta woda, zdrowe gleby i różnorodność biologiczna,
- energooszczędne budynki (nowe i wyremontowane),
- zdrowa i przystępna cenowo żywność,
- wzrost znaczenia transportu publicznego,
- czystsza energia i najnowsze ekologiczne innowacje technologiczne,
- przyszłościowe miejsca pracy i umiejętności niezbędne do transformacji,
- odporny przemysł.

Europejski Zielony Ład ma pomóc przekształcić UE w nowoczesną, zasobooszczędną i konkurencyjną gospodarkę:

- która w 2050 r. osiągnie zerowy poziom emisji gazów cieplarnianych netto,
- w której nastąpi oddzielenie wzrostu gospodarczego od zużywania zasobów,
- w której żadna osoba ani żaden region nie pozostaną w tyle.

Strategia przewiduje działania na rzecz zrównoważonego rozwoju gminy – pod tym kątem należy rozpatrywać zgodność Strategii z założeniami Europejskiego Zielonego Ładu.

4 Założenia wdrożeniowe

W punkcie opisano założenia systemu realizacji Strategii, przewidywane koszty realizacji działań wpisanych do Strategii oraz potencjalne źródła ich finansowania.

4.1 Planowane przedsięwzięcia

Poniżej przedstawiono priorytetowe przedsięwzięcia w podziale na te o charakterze inwestycyjnym i innym niż inwestycyjny.

Tabela 24 Lista priorytetowych przedsięwzięć o charakterze inwestycyjnym w ramach Strategii

L.P.	PRZEDSIĘWZIĘCIE
1.	Budowa oczyszczalni ścieków w Nizinach
2.	Budowa suchego zbiornika przeciwpowodziowego w Nizinach
3.	Adaptacja terenu byłego zbiornika przeciwpowodziowego na cele społeczno – kulturalne
4.	Budowa kanalizacji sanitarnej w Nizinach, Januskowicach, Jarosławicach, Kargowie, Tuczępach
5.	Modernizacja lub rozbudowa oczyszczalni w Tuczępach i Kargowie
6.	Modernizacja lub adaptacja budynków po zlikwidowanych szkołach w Jarosławicach i Kargowie w celu ich zagospodarowania
7.	Budowa lub modernizacja wodociągu na terenie gminy Tuczępy
8.	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków w sołectwach z terenu Gminy Tuczępy
9.	Rozbudowa infrastruktury na terenach przeznaczonych pod budownictwo mieszkaniowe
10.	Budowa stadionu lub mini stadionu lekkoatletycznego
11.	Modernizacja lub rozbudowa boiska „Orlik” w miejscowości Tuczępy
12.	Budowa przedszkola w miejscowości Tuczępy
13.	Przebudowa lub modernizacja dróg powiatowych we współpracy przy realizacji zadań z powiatem buskim
14.	Przebudowa lub modernizacja dróg gminnych
15.	Przebudowa lub modernizacja dróg gminnych wewnętrznych
16.	Przebudowa lub utwardzanie dróg dojazdowych do pól
17.	Budowa lub modernizacja chodników lub ścieżek rowerowych
18.	Modernizacja oświetlenia ulicznego
19.	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej
20.	Inwestycje związane z montażem urządzeń OZE na obiektach użyteczności publicznej z uwzględnieniem magazynów energii
21.	Montaż instalacji z zakresu OZE na budynkach prywatnych
22.	Kompleksowa rewitalizacja miejscowości Tuczępy
23.	Rewitalizacja zabytkowych cmentarzy w Tuczępach i Kargowie
24.	Rewitalizacja zabytkowego parku podworskiego w Nieciesławicach
25.	Inwestycje w infrastrukturze szlaku świętego Jakuba
26.	E- administracja – cyfrowy urząd
27.	Rozbudowa Internetu szerokopasmowego
28.	Rozwój e-zdrowia – przedsięwzięcia realizowane przez POZ
29.	Inwestycje w zakup elektrycznego taboru drogowego
30.	Inwestycje w infrastrukturę mającą na celu wykorzystanie wód opadowych i roztopowych

Źródło: opracowanie własne

Priorytetowe przedsięwzięcia inwestycyjne dotyczą przede wszystkim gospodarki wodno-ściekowej, retencji, rewitalizacji przestrzeni publicznej, modernizacji dróg, rozbudowy bazy sportowo-edukacyjnej, cyfryzacji usług publicznych, infrastruktury teleinformatycznej czy zakupu elektrycznego taboru drogowego.

Tabela 25 Lista priorytetowych przedsięwzięć o charakterze innym niż inwestycyjny w ramach Strategii

L.P.	PRZEDSIĘWZIĘCIE
1.	Podniesienie poziomu wykształcenia mieszkańców gminy, w tym doskonalenie oraz zdobywanie nowych kompetencji zawodowych, promowanie idei uczenia się przez całe życie
2.	Unowocześnienie i podniesienie poziomu usług edukacyjnych w wyniku modernizacji obiektów oświatowych i doposażenia w sprzęt szkolny i pomoce dydaktyczne
3.	Komputeryzacja i cyfryzacja placówek oświatowych
4.	Zwiększenie dostępności do opieki przedszkolnej
5.	Poszerzenie oferty edukacyjnej szkół (zajęcia rozwijające zainteresowania, zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze, zajęcia ze specjalistami)
6.	Realizacja programów społecznych w celu wszechstronnej integracji społecznej oraz przeciwdziałaniu wykluczenia społecznego
7.	Realizacja projektów społecznych, profilaktycznych i społecznych mających na celu poprawę świadomości w zakresie profilaktyki zdrowotnej oraz poprawę zdrowia mieszkańców gminy
8.	Promocja postaw prozdrowotnych
9.	Budowa systemu wsparcia dla osób niepełnosprawnych oraz starszych (realizacja programów skierowanych dla tych grup społecznych, tworzenie infrastruktury społecznej)

Źródło: opracowanie własne

W kwestii przedsięwzięć o charakterze innym niż inwestycyjny, priorytetowe są projekty dotyczące edukacji, integracji społecznej, przeciwdziałania wykluczenia społecznego, postaw prozdrowotnych.

4.2 Ramy finansowe i źródła finansowania

Ramy finansowe

Uwzględniając zakres Strategii i przyjętą perspektywę czasową na ogólne ramy finansowe Strategii składa się wiele elementów, w tym m.in.:

- wartość planowanych inwestycji,
- zmiany wartości pieniądza w czasie,
- zmiany wartości poszczególnych produktów rzutujących na wartość inwestycji,
- koszty administracyjne związane z wdrażaniem Strategii.

Zgodnie z wykazem planowanych inwestycji w latach 2022-2031 w gminie Tuczępy wartość inwestycji wynosi ok 300 mln zł.

Źródła finansowania

Jako główne źródła finansowania Strategii wskazuje się:

- budżet Gminy Tuczępy,
- budżet Województwa Świętokrzyskiego,
- budżet Powiatu Buskiego,
- środki pochodzące z budżetu krajowego (w tym krajowe fundusze celowe np. Rządowy Fundusz Inicjatyw Lokalnych, Program inwestycji Strategicznych),
- środki prywatne,
- środki pochodzące z budżetu UE:
  - środki w ramach polityki spójności na lata 2021-2027, w tym program regionalny Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego na lata 2021-2027 i krajowe programy operacyjne,
  - wspólna polityka rolno UE,
  - programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej,

- Europejski Instrument na Rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności w ramach instrumentu NextGenerationEU,
- programy Komisji Europejskiej,
- inne środki, m.in. Fundusze norweskie i EOG, WFOŚiGW, NFOŚiGW, RPO WŚ, fundusze międzynarodowych instytucji finansowych (EBI, EBOR, Bank Światowy itp.).

4.3 System realizacji Strategii

Poniżej opisano podmioty zaangażowane w realizację Strategii, podstawy prawne regulujące funkcjonowanie Strategii, sposób wdrażania Strategii oraz jej wskaźniki.

Podmioty zaangażowane w realizację Strategii

W realizację Strategii zaangażowane będą instytucje publiczne z terenu gminy, podmioty finansujące i współfinansujące inwestycje wpisane do Strategii i te zgodne ze Strategią, organizacje pozarządowe i przedsiębiorstwa z terenu gminy oraz mieszkańcy.

Do instytucji publicznych z terenu gminy należy zaliczyć Gminę Tuczępy i jej jednostki organizacyjne (w tym Centrum Kultury w Tuczępach, Zespół Placówek Oświatowych Publiczna Szkoła Podstawowa i Przedszkole w Nizinach, Zespół Placówek Oświatowych Publiczna Szkoła Podstawowa i Przedszkole w Tuczępach, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Tuczępach). Do organizacji pozarządowych należy zaliczyć Ochotnicze Straże Pożarne i Stowarzyszenia Gospodyń Wiejskich.

Jako podmioty finansujące i współfinansujące przedsięwzięcia w ramach Strategii należy zaliczyć m.in. Starostwo Powiatowe w Busku-Zdroju, Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego, Urząd Wojewódzki w Kielcach, Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Kielcach, Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości, Centrum Unijnych Projektów Transportowych, Centrum Projektów Europejskich, Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej, Narodowe Centrum Badań i Rozwoju, Ośrodek Przetwarzania Informacji, Bank Gospodarstwa Krajowego, Ministerstwo Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu oraz przedsiębiorców.

Poniżej w formie tabelarycznej przedstawiono rolę poszczególnych rodzajów podmiotów zaangażowanych w realizację Strategii.

Tabela 26 Podmioty zaangażowane w realizację Strategii

PODMIOTY ZAANGAŻOWANE W REALIZACJĘ STRATEGII	ROLA
Instytucje publiczne z terenu gminy	<ul style="list-style-type: none"> – stymulowanie podejmowania działań zgodnych ze Strategią, – monitoring realizacji Strategii, – współpraca z innymi podmiotami – aktualizacja Strategii – finansowanie i współfinansowanie działań – realizacja przedsięwzięć
Organizacje pozarządowe, fundacje w tym działające na terenie Gminy Tuczępy	<ul style="list-style-type: none"> – realizacja działań w szczególności w obszarze kultury, promocji Gminy, aktywności fizycznej
Podmioty finansujące i współfinansujące przedsięwzięcia	<ul style="list-style-type: none"> – finansowanie i współfinansowanie przedsięwzięć
Przedsiębiorcy	<ul style="list-style-type: none"> – finansowanie i realizacja przedsięwzięć
Mieszkańcy	<ul style="list-style-type: none"> – udział w konsultacjach

Źródło: opracowanie własne

Najważniejszą rolę we wdrażaniu Strategii mają odgrywać instytucje publiczne z terenu gminy.

Regulacje prawne

Podstawowym aktem prawnym zobowiązującym samorządy gminne do prowadzenia polityki rozwoju jest Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz.U. Nr 227 z dnia 11 grudnia 2006 roku, poz. 1658). Zgodnie z tą ustawą politykę rozwoju prowadzą:

- w skali kraju - Rada Ministrów,
- w skali regionu - samorząd województwa,
- w skali lokalnej - samorząd powiatowy i gminny (art. 3).

Polityką rozwoju jest, w rozumieniu art. 2 tej ustawy, zespół wzajemnie powiązanych działań podejmowanych i realizowanych w celu zapewnienia trwałego i zrównoważonego rozwoju kraju oraz spójności społeczno-gospodarczej i terytorialnej, w skali krajowej, regionalnej lub lokalnej. Zgodnie z ustawą zakres przedmiotowy tych działań obejmować powinien w szczególności zagadnienia:

- ochrony środowiska,
- ochrony zdrowia,
- promocji zatrudnienia, w tym przeciwdziałania bezrobociu, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej bezrobotnych,
- rozwoju kultury, kultury fizycznej, sportu i turystyki,
- rozwoju miast i obszarów metropolitalnych,
- rozwoju obszarów wiejskich,
- rozwoju nauki i zwiększenia innowacyjności gospodarki, w tym rozwoju sektorów opartych na wykorzystaniu nowoczesnych technologii,
- rozwoju zachowań prospołecznych wspólnot lokalnych oraz budowy i umacniania struktur społeczeństwa obywatelskiego,
- rozwoju zasobów ludzkich, w tym podnoszenia poziomu wykształcenia społeczeństwa, kwalifikacji obywateli, jak również zapobiegania wykluczeniu społecznemu oraz łagodzeniu jego negatywnych skutków,
- stymulowania powstawania nowych miejsc pracy,
- tworzenia i modernizacji infrastruktury społecznej i technicznej,
- wspierania i unowocześniania instytucji państwa,
- wspierania rozwoju przedsiębiorczości,
- wspierania wzrostu gospodarczego,
- zwiększania konkurencyjności gospodarki.

Zgodnie z art. 4 przedstawionej wyżej ustawy politykę rozwoju prowadzi się na podstawie strategii rozwoju przy pomocy programów operacyjnych.

Ustawodawca jedynie bardzo ogólnie określił przedmiot, funkcje i procedury tworzenia strategii rozwoju na szczeblach lokalnych, pozostawiając decyzje w tym zakresie samorządom powiatów i gmin, koncentrując się głównie na zadaniach Rady Ministrów i samorządów województw.

Zasady realizacji Strategii

System wdrażania, monitorowania i finansowania Strategii zawiera bezpośrednie odniesienie do procedur i zakresu odpowiedzialności za realizację zapisów strategicznych, dokonanie pomiaru i obserwacji postępów w realizacji Strategii. Dopełnieniem systemu jest określenie podmiotów odpowiedzialnych i zaangażowanych w jego wdrażanie, a także wskazanie możliwych źródeł finansowania realizacji Strategii. Strategia będzie wdrażana i monitorowana przez uzgodnione

i wyznaczone do tego podmioty. Podmiotami zaangażowanymi w proces wdrażania, monitorowania i oceny Strategii oraz pełniącymi określone w nim role będą:

- Wójt Gminy:
  - odpowiada za wdrażanie Strategii,
  - wyznacza Koordynatora Strategii,
- Rada Gminy:
  - analizuje postępy wdrażania Strategii,
  - akceptuje sprawozdania z realizacji Strategii,
  - analizuje i zatwierdza wnioski o aktualizację Strategii,
  - uwzględnia zadania zaplanowane do realizacji przy przyjmowaniu budżetu gminy oraz wieloletnich planów inwestycyjnych,
- Koordynator Strategii:
  - pełni funkcje koordynacyjne wobec pozostałych podmiotów,
  - mobilizuje zasoby na rzecz realizacji działań zapisanych w Strategii,
  - upowszechnia założenia Strategii wśród mieszkańców gminy,
  - koordynuje przygotowanie okresowych sprawozdań z realizacji Strategii,
  - rekomenduje wprowadzenie zmian do Strategii,
  - inicjuje realizację kierunków działań,
- partnerzy realizacji Strategii tj. poszczególne komórki Urzędu Gminy Tuczępy oraz jednostki organizacyjne Gminy:
  - realizują poszczególne kierunki działań,
  - przekazują informację o stopniu realizacji zadań do Koordynatora Strategii oraz sporządzają statystyki i dane pomocne w procesie monitorowania,
  - zgłaszają wnioski do zmian w Strategii.

Strategia jest dokumentem programującym rozwój gminy na kolejne lata. Wszystkie pozostałe plany i programy strategiczne są względem Strategii dokumentami wykonawczymi i powinny pozostać zgodne z jej zapisami, w celu zapewnienia spójności programowania rozwoju. Zgodność dokumentów wykonawczych powinna odnosić się do następujących elementów:

- zgodność na poziomie misji,
- zgodność na poziomie celów,
- zgodność na poziomie zaplanowanych efektów,
- zgodność na poziomie wytycznych i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej.

Celem systemu monitorowania Strategii jest weryfikacja skuteczności działań określonych w ramach celów strategicznych ujętych w dokumencie. Monitoring pozwoli sprawdzić czy Strategia jest wdrażana zgodnie z planem. W celu przeprowadzenia monitoringu (w zależności od potrzeby Gminy może to być monitoring coroczny lub w innym odstępie czasowym) jednostki organizacyjne gminy oraz komórki urzędu odpowiedzialne za realizację poszczególnych zadań przekazują Koordynatorowi Strategii informację na temat napotkanych/potencjalnych trudności i problemów w realizacji zaplanowanych zadań.

Przegląd i aktualizacja

Przegląd Strategii może odbyć się corocznie, w połowie okresu obowiązywania Strategii lub w przypadku stwierdzenia konieczności jej aktualizacji. W przypadku chęci przeprowadzenia przeglądu strategicznego lub stwierdzenia przez jednostkę odpowiedzialną za monitoring Strategii

konieczności wprowadzenia zmian w dokumencie, podjęte zostaną działania zmierzające do aktualizacji zapisów strategii:

- Wójt Gminy na sesji Rady Gminy przedstawia wniosek o rozpoczęcie procesu przeglądu strategicznego (aktualizacji Strategii),
- w oparciu o decyzję Rady Gminy Wójt we współpracy z Koordynatorem Strategii określa sposób przeprowadzenia aktualizacji (w oparciu o własne zasoby lub z udziałem konsultantów zewnętrznych) oraz przygotowuje harmonogram procesu aktualizacji Strategii,
- w ramach procesu, weryfikacji i aktualizacji poddane mogą zostać:
  - zapisy zawarte w części diagnostycznej – poprzez odniesienie się do aktualnych danych statystycznych oraz wyników analiz, misja rozwoju gminy i jej aktualność w kontekście zmian zachodzących w zakresie zasobów gminy i jej otoczenia (powiatu, województwa, kraju),
  - cele strategiczne i operacyjne i ich adekwatność do zweryfikowanej misji rozwoju (w szczególności do domen strategicznego rozwoju),
  - kierunki działań,
- zaktualizowany dokument Strategii podlega konsultacjom a następnie zostaje przedstawiony Radzie Gminy.

Ewaluacja ex-ante

Po opracowaniu Strategii, a przed jej wdrażaniem przeprowadzona zostanie tzw. ewaluacja uprzednia (ex-ante), w zakresie następujących kryteriów:

- trafności – analizie poddane zostaną adekwatność postawionych celów i wybranych do realizacji zadań do zidentyfikowanych problemów, potrzeb i posiadanych zasobów,
- skuteczności – czy wyznaczone cele są możliwe do osiągnięcia poprzez zdefiniowane priorytety i działania,
- efektywności – ocena dotyczącej tego, czy zdefiniowane cele są uzasadnione pod względem przewidywanych nakładów finansowych,
- spójności wewnętrznej i zewnętrznej dokumentu.

Po przeprowadzonej ewaluacji ex-ante rekomenduje się Strategię do wdrożenia.

Ewaluacja ex-post

Po zakończeniu obowiązywania Strategii przewidziano opracowanie ewaluacji ex-post – sprawozdania/raportu końcowego z wdrażania założeń dokumentu, który będzie zawierał m.in. wykaz zrealizowanych działań i analizę efektywności wydatkowania środków finansowych.

Podsumowanie

Strategia Rozwoju Gminy Tuczępy na lata 2022-2031 została opracowana przy udziale mieszkańców, przedsiębiorców, organizacji pozarządowych i instytucji publicznych z terenu gminy Tuczępy. Zainteresowani mieszkańcy i podmioty mieli możliwość przedstawienia swoich uwag do treści Strategii w ramach konsultacji społecznych i warsztatów strategicznych. Sprawia to, że Strategia w możliwie największym stopniu odpowiada na potrzeby lokalnej społeczności.

Główne założenia Strategii są oparte na wnioskach z analizy sfery społecznej, gospodarczej i przestrzennej gminy Tuczępy. Analizy te wykazały, że gmina Tuczępy boryka się z problemami w każdej z analizowanych sfer i niezbędne są działania w celu ich rozwiązania. W Strategii zdefiniowano

następujące cele strategiczne i operacyjne Strategii Rozwoju Gminy Tuczępy na lata 2022-2031 związane ze sferą społeczną, gospodarczą i przestrzenną:

- Cel strategiczny 1: Przyjazna i estetyczna przestrzeń gminy z nowoczesną infrastrukturą komunikacyjną, społeczną i komunalną:
  - Cel operacyjny 1.1: Modernizacja i rozwój infrastruktury drogowej i komunalnej,
  - Cel operacyjny 1.2: Rewitalizacja przestrzeni publicznej,
  - Cel operacyjny 1.3: Modernizacja i rozbudowa infrastruktury społecznej,
- Cel strategiczny 2: Bezpieczne i czyste środowisko:
  - Cel operacyjny 2.1: Ochrona walorów i zasobów środowiska naturalnego,
  - Cel operacyjny 2.2: Zwiększenie wykorzystania OZE,
  - Cel operacyjny 2.3: Poprawa efektywności energetycznej budynków i gospodarka niskoemisyjna,
  - Cel operacyjny 2.4: Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców,
  - Cel operacyjny 2.5: Wdrożenie systemu zapobiegania zanieczyszczeniom środowiska
- Cel strategiczny 3: Wysoka jakości życia mieszkańców w oparciu o wysoki poziom usług społecznych i rozwinięte społeczeństwo obywatelskie:
  - Cel operacyjny 3.1: Działania na rzecz integracji społeczności lokalnej i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu,
  - Cel operacyjny 3.2: Rozwój usług społecznych, profilaktycznych i zdrowotnych oraz promocja prozdrowotnego stylu życia,
  - Cel operacyjny 3.3: Zapewnienie wysokiej jakości usług edukacyjnych,
  - Cel operacyjny 3.4: Wzrost tożsamości lokalnej poprzez ofertę kulturalną i aktywne spędzanie wolnego czasu,
  - Cel operacyjny 3.5: Działania na rzecz zwiększenia atrakcyjności gminy jako miejsca zamieszkania zwłaszcza młodych ludzi,
- Cel strategiczny 4: Nowoczesna, innowacyjna i konkurencyjna gospodarka:
  - Cel operacyjny 4.1: Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości i poprawy sytuacji na lokalnym rynku pracy,
  - Cel operacyjny 4.2: Podnoszenie atrakcyjności inwestycyjnej gminy,
  - Cel operacyjny 4.3: Podejmowanie działań na rzecz restrukturyzacji rolnictwa oraz zwiększania opłacalności, racjonalizacji, specjalizacji i integracji produkcji rolnej,
  - Cel operacyjny 4.4: Aktywizacja i promocja pozarolniczych form działalności gospodarczej,
  - Cel operacyjny 4.5: Tworzenie warunków do rozwoju agroturystyki i ekoturystyki,
  - Cel operacyjny 4.6: Wdrożenie nowoczesnego i efektywnego systemu promocji gminy.

Cele Strategii wykazują zgodność z szeregiem innych dokumentów strategicznych o charakterze lokalnym, regionalnym i krajowym. Przyjęto, że system wdrażania Strategii będzie oparty na Radzie Gminy Tuczępy i na strukturze organizacyjnej Urzędu Gminy Tuczępy. Strategia zawiera listę przedsięwzięć priorytetowych. Lista działań priorytetowych jest listą otwartą – każde nowo zidentyfikowane przedsięwzięcie, które zdaniem Gminy powinno być traktowane priorytetowo, może zostać wpisane na listę poprzez aktualizację treści Strategii. Należy zaznaczyć, że realizacja działań w ramach Strategii uwarunkowana jest w głównej mierze od pozyskania dofinansowania ze środków zewnętrznych. Ponadto bieżący monitoring realizacji celów Strategii i jej bieżąca aktualizacja mają za zadanie sprawić, aby główne założenia Strategii mogły być kontynuowane w kolejnej perspektywie czasowej.

Spis tabel

Tabela 1 Liczba ludności w gminie Tuczępy w latach 2016-2021.....	6
Tabela 2 Saldo migracji w gminie Tuczępy w latach 2016-2021	6
Tabela 3 Dane dotyczące bezrobocia w poszczególnych gminach powiatu buskiego – stan na 31.12.2021 r.	8
Tabela 4 Wydatki z budżetu gminy Tuczępy na oświatę i wychowanie w latach 2015-2020	10
Tabela 5 Liczba zgonów w gminie Tuczępy w latach 2016-2020	10
Tabela 6 Liczba beneficjentów pomocy społecznej na 10 tys. ludności w gminie Tuczępy w latach 2016-2020	11
Tabela 7 Liczba rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci w gminie Tuczępy w latach 2016-2020	11
Tabela 8 Liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w gminie Tuczępy w latach 2015-2019	11
Tabela 9 Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 1000 mieszkańców w gminie Tuczępy w latach 2016-2020	12
Tabela 10 Rodzaj działalności gospodarczej z podziałem na sekcje PKD wśród podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON w gminie Tuczępy w latach 2018-2021	15
Tabela 11 Podmioty wpisane do rejestru REGON na 1000 mieszkańców w gminie Tuczępy w latach 2016-2021	15
Tabela 12 Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 mieszkańców w gminie Tuczępy w latach 2016-2021	16
Tabela 13 Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą w gminie Tuczępy w latach 2016-2021	16
Tabela 14 Dochody gminy w przeliczeniu na 1 mieszkańca w gminie Tuczępy w latach 2015-2020 ...	18
Tabela 15 Dochody gminy w przeliczeniu na 1 mieszkańca w gminie Tuczępy w 2020 w porównaniu do gmin powiatu buskiego	18
Tabela 16 Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej gminy Tuczępy.....	28
Tabela 17 Wnioski z diagnozy sytuacji gospodarczej gminy Tuczępy	29
Tabela 18 Wnioski z diagnozy sytuacji przestrzennej gminy Tuczępy.....	30
Tabela 19 Analiza SWOT gminy Tuczępy w sferze społecznej.....	31
Tabela 20 Analiza SWOT gminy Tuczępy w sferze gospodarczej	31
Tabela 21 Analiza SWOT gminy Tuczępy w sferze przestrzennej.....	32
Tabela 23 Cele strategiczne, cele operacyjne i kierunki działań	38
Tabela 24 Zgodność Strategii z dokumentami strategicznymi w podziale na poziom europejski, krajowy, regionalny i lokalny	41
Tabela 25 Lista priorytetowych przedsięwzięć o charakterze inwestycyjnym w ramach Strategii	47
Tabela 26 Lista priorytetowych przedsięwzięć o charakterze innym niż inwestycyjny w ramach Strategii	48
Tabela 27 Podmioty zaangażowane w realizację Strategii.....	49

Spis rysunków

Rysunek 1 Lokalizacja gminy Tuczępy na planie województwa świętokrzyskiego.....	19
Rysunek 2 Lokalizacja gminy Tuczępy na planie powiatu buskiego	19
Rysunek 3 Położenie komunikacyjne gminy Tuczępy.....	20
Rysunek 4 Struktura wniosków z diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej gminy Tuczępy.....	28
Rysunek 5 Proces formułowania głównych założeń Strategii	35
Rysunek 6 Cele strategiczne Strategii.....	37

Spis wykresów

Wykres 1 Liczba mieszkańców gminy Tuczępy w podziale na płeć w 2021 r.	6
Wykres 2 Liczba mieszkańców gminy Tuczępy w podziale na wiek przedprodukcyjny, produkcyjny i poprodukcyjny (stan na 31.12.2021 r.)	6
Wykres 3 Liczba mieszkańców sołectw względem liczby mieszkańców gminy Tuczępy	7
Wykres 4 Liczba bezrobotnych w gminie Tuczępy w latach 2016-2021	8
Wykres 5 Wskaźnik osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w przeliczeniu na 1000 mieszkańców dla województwa świętokrzyskiego, powiatu buskiego i gmin wchodzących w jego skład	16
Wykres 6 Dochody i wydatki ogółem gminy Tuczępy w latach 2016-2021 (zł).....	17
Wykres 7 Wskaźnik wilgotności gleby 0-100% dla powiatu buskiego	22
Wykres 8 Koszty funkcjonowania systemu gospodarowania odpadami w gminie Tuczępy w latach 2019-2021 (w zł).....	23
Wykres 9 Łączna masa odebranych odpadów komunalnych w gminie Tuczępy w latach 2019-2021 (Mg)	24
Wykres 10 Osoby korzystające z sieci wodociągowej w % ogółu mieszkańców w poszczególnych gminach powiatu buskiego.....	25
Wykres 11 Osoby korzystające z sieci kanalizacyjnej w % ogółu mieszkańców w poszczególnych gminach powiatu buskiego.....	25
Wykres 12 Osoby korzystające z sieci gazowej w % ogółu mieszkańców w poszczególnych gminach powiatu buskiego	26

Spis zdjęć

Zdjęcie 1 Zdjęcie Zespołu Placówek Oświatowych Publicznej Szkoły Podstawowej i Przedszkola w Nizinach	9
Zdjęcie 2 Zdjęcie Zespołu Placówek Oświatowych Publicznej Szkoły Podstawowej i Przedszkola w Tuczępach.....	9
Zdjęcie 3 Zdjęcia terenów gminy Tuczępy.....	20

Bibliografia

1. Analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie gminy Tuczępy za 2019 r.
2. Analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie gminy Tuczępy za 2020 r.
3. Analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie gminy Tuczępy za 2021 r.
4. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego
5. Lokalny Plan Rewitalizacji Gminy Tuczępy na lata 2016-2023
6. Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły
7. Plan przeciwdziałania skutkom suszy
8. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego
9. Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły
10. Program regionalny Fundusze europejskie dla Świętokrzyskiego 2021-2027
11. Program Rozwoju Powiatu Buskiego na lata 2021-2030
12. Raport o stanie Gminy Tuczępy za 2021 rok
13. Strategia Rozwoju Gminy Tuczępy na lata 2016-2020
14. Strategia rozwoju województwa świętokrzyskiego 2030+
15. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Tuczępy
16. Średniookresowa Strategia rozwoju kraju
17. Umowa Partnerstwa na lata 2021-2027
18. www.agrometeo.imgw.pl
19. www.bdl.stat.gov.pl
20. www.busko-zdroj.policja.gov.pl
21. www.google.pl/maps
22. www.gov.pl/web/kppsp-busko-zdroj
23. www.tuczepy.pl
24. www.zponiziny.edupage.org
25. www.zpotuczepy.edupage.org

Załączniki

Załącznik nr 1: Podsumowanie konsultacji projektu dokumentu